

dossier 56

KOPIE:

gs
m r t s
dgpz ap dpn
dges dgis
plv. dgis
plar. amad
aod ps
adv. dgis
dav drw
doa, -/za
dio, -/afdn/ec
dwh, -/nc

MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN

AFDELING VERBINDINGEN

's-GRAVENHAGE, LANGE HOUTSTRAAT 28

TEL. Nos: 465622; 614941 - 2531

ONTVANGEN
CODEBERICHT

DATUM VAN ONTVANGST:

3 mei 1979

BESTEMD VOOR:

min v b z

*912-2 Pak
104697
aanpak*

REFERENTIE No: 10796	KOPIE N: 1
Dir./Afd.: <i>DAW/JAT</i>	
Visie	
Ag. No: <i>122208</i>	
Dossier: <i>013.339.2 Pakistan</i>	

DATUM VAN AFZENDING:

3 mei 1979

AFKOMSTIG VAN: islamabad
onderwerp: nucleair., pakistan - india.

PARAAAF/OPM.:

~~CONFIDENTIEEL~~

stopzetting van de Amerikaanse hulp (mijn 25) heeft hier bij autoriteiten en pers geleid tot een vloedgolf van reacties, waarin, afgezien van de verwijten tegen de v s van onbetrouwbaarheid, inmenging en partijdigheid, steeds weer werd onderstreept dat Pakistan geen atombom tracht te maken maar niet wil afzien van recht op research voor vreedzame nucleaire ontwikkeling inclusief de verwerving van een nucleaire opwerkingsinstallatie. in dit verband viel op dat president zia in recente persconferentie ontkende dat de overeenkomst met Frankrijk voor de levering van zulk een installatie inmiddels van de baan is. de Pakistaanse uitspraken leggen ook nadruk op de verschillende nucleaire initiatieven van Pakistan in v n verband (atoomvrije zone in Zuid-Azië., negatieve veiligheidsgaranties niet-nucleaire staten) en meer nog op de diverse voorstellen (o.a. inzake intern. of bilaterale inspecties) vervat in de Pakistaanse reactie (mijn brief 1038 - 204) op de brief van minister-president Desai van India.

bij mijn collega's blijft echter de mening bestaan dat de Pakistaanse regering alle ontkenningen ten spijt zijn prioriteit voor het verwerven van nucleaire wapen capaciteit handhaaft en dat zulks vooral dient te worden gezien tegen de achtergrond van de structurele achterdocht en naijver jegens India. de zwakke en politiek sterk geïsoleerde militaire regering zou deze nucleaire koers bijna blindelings aanhouden en van het eventuele succes daarvan slechts nationaal en internationaal prestige verwachten.

in het algemeen gaat men er in diplomatieke kringen thans van uit dat een proefexplosie binnen twee a drie jaar mogelijk zou zijn., tot voor kort was hiervoor nog een termijn van vijf jaar aangehouden. mijn Indiase collega, uiteraard een van de meest rechtstreeks betrokkenen, maakte mij in ernstige verontrusting echter attent op sedert enige dagen lopende geruchten als zou een primitieve proefexplosie binnen veel kortere tijd (maanden) verwacht mogen worden. zulks zou uiteraard zeer ernstige gevolgen hebben voor de Pakistan - Indiase betrekkingen en voor de regionale stabiliteit.

van agt 30 ++

[Handwritten signature]

~~CONFIDENTIEEL~~

1. Op een codeber. mag teleg. niet in open taal worden geantwoord, tenzij aan bepaalde voorwaarden voldaan (zie Richtlijnen).
2. Afchriften van codeberichten mogen uitsluitend door de afdeling Verbindingen worden vervaardigd.
3. Over de inhoud van een codeber. mag niet met verwijzing naar dat bericht per telefoon worden gesproken.
Dossiers, welke codeber. bevatten, dienen veilig te worden opgeborgen.

MEMORANDUM

Van: DIO/OV

Datum: 7 mei 1979

Aan: ~~Chef DIO~~ via DRW

Nr.: 79/79

Onderwerp: India-Pakistan; nucleair beleid

*met
overeenstemming
DIO/PI*

Bijgaand ontwerp-telegram aan New Delhi, in antwoord op referentie nr. 10538, is met opzet categorisch ontkennend van toon voor wat betreft de Indiase beschuldigende vinger jegens Nederland opgeheven. Het lijkt me namelijk verstandig om India geen enkel recht van "inspraak" te geven in een affaire die mede door dat land is geprovoceerd.

Het verhaal aan New Delhi is, in het licht van de voorlopige resultaten van het interdepartementale onderzoek over de kwestie-Pakistan, wat ongenueanceerd (en zulks met opzet), doch anderzijds staan er geen onwaarheden in. Ik geloof dat het beter is jegens India niets van "nuances" te laten blijken in onze appreciatie van deze affaire, welke "nuances" alleen maar ertoe leiden dat India zijn beschuldigingen als gerechtvaardigd ziet.

Rest de vraag of aan ambassade New Delhi, mede ter guidance van andere posten, moet worden meegedeeld dat dit verhaal a.h.w. niet het gehele plaatje is. Ik zou daarover willen adviseren om of geen distributie aan dit ontwerp-telegram te geven (zodat er in Washington en elders geen misvattingen kunnen postvatten) of om in de opening te stellen dat de tekst "pour besoin de la cause" zo afhoudend en ontkennend is geconcipieerd. Gaarne Uw visie.

+++++

*Vincent,
Mr. Benary Reed met
overtuiging, maar wil het
telegram met lange
opbouw prouwen
— Aldert Ja*

69/17

1. Om een ander, mag telagr. niet in open t. worden
gebruikt, tenzij een bepaalde voorwa. is
volstaan (zie afschrijven).

2. Afschriften van codeberichten mogen
uitsluitend door de afdeling v. b. z.
dingen worden vervaardigd.

3. De inhoud van een codeber. mag niet met verwijzing naar dat
bericht per telefoon worden gesproken.

4. Dossiers, welke codeber. bevatten, dienen veilig te worden opgeborgen.

KOPIE:
gs
m r t s
dgpz dges
dgis
chef drw
hfd drw/at
dio, -/pi/ov
chef dpn
chef dwh
jura (mr. m.g.)
ez (bouvy)
biza

MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN
AFDELING VERBINDINGEN
s-GRAVENHAGE, LANGE HOUTSTRAAT 28
TEL. Nos: 465622; 614941 - 2531

VERZONDEN CODEBERICHT

DATUM VAN VERZENDING:

8 mei 1979

AFKOMSTIG VAN:

min. van b.z.

REFERENTIE No:	406371
Dir./Afd.:	dio
Visie	
Ag. No:	5858
Doeler:	813.33

MINUUT GEPARAFEEF

pve/vbr/vgl/tvs

BESTEMD VOOR:

w a s h i n g t o n

PARAAF/OPM

ter informatie per
koerier aan

: bern - bonn - islamabad - Londen
new delhi - wenen pv iaea

~~GEHEIM~~

onderwerp : pakistan en het ultracentrifuge procede.

r.u.c. 411.

in artikel van richard burt in i h t van 3 dezer
(overgenomen uit n y t, waarschijnlijk van 2 dezer)
worden aantal, aan officiële bronnen toegeschreven,
onthullende mededelingen gedaan over door pakistan
in v.s. gedane aankopen van, voor de bouw van
ultracentrifuges bruikbare onderdelen. zo: zou
thomas pickering, van state, onlangs tijdens
een hoorzitting in de senaat hebben gezegd dat pakistan
veel technologie op het gebied van de uraniumverrijking
in de v.s. heeft weten te verkrijgen. bij diezelfde
gelegenheid deed hij uitspraak, gemeld in uw 411, dat pakistan
binnen 2 tot 5 jaar kernbom tot ontploffing zou kunnen
brengen.

andere, ongeidentificeerde ambtelijke bronnen, zouden bij
nietgenoemde gelegenheid hebben gezegd dat pakistan
bij een firma in california bepaalde onderdelen zou
hebben gekocht. ook zou pakistan er vorig jaar in zijn
geslaagd om bij een v.s.-firma zgn. "inverters" te
kopen (dit zijn frequentie-omvormers die voor meerdere
toepassingen bruikbaar zijn, waaronder m.b.t.
ultracentrifuges).

artikel stelt verder dat soortgelijke aankopen door
pakistan ook in westeuropese landen hebben plaats
gevonden. genoemd worden w.k. (tenminste 30 "inverters")
en zwitserland.

verzoeken juistheid bovengestelde, voorzover mogelijk,
na te gaan alsook mij evt. aanvullende informatie te

~~GEHEIM~~

5 AJ
15A

VERZONDEN CODEBERICHT

Ref. no.: 406371

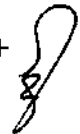
VERVOLG 2

Rubricering:

~~GEHEIM~~

verschaffen. e.e.a. is te meer belangrijk, daar n.a.v. soortgelijke beweringen t.a.v. nederlandse bedrijven h.t.t. momenteel onderzoek plaats vindt, waarbij ook getracht wordt om te bepalen hoe belangrijk evt. in n.l. verkregen gegevens en onderdelen zijn voor pakistan's u.c.-project.

celer 171 ++

~~GEHEIM~~

1. Op een codeber. mag teleg. niet in open taal worden geantwoord, tenzij aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan (zie Richtlijnen).
2. Schriften van codeberichten mogen uitsluitend door de afdeling Verbindingen worden vervaardigd.
3. Over de inhoud van een codeber. mag niet met verwijzing naar dat bericht telefonisch worden gesproken.
4. Dossiers, welke codeber. bevatten, dienen veilig te worden opgeborgen.

Dossier no. 011.539.2.4.0
3. Lancier

MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Redactiekruisje

Datum: 8/5

Par. Medeparaaf en datum:

Vastgesteld

dat.

Visie na verzending:

MINUUT

1.

4.

2.

5.

Informatiekopie aan:

DIO/OV

Z E E R V E E L S P O E D

AAN:

De Heer Minister van Economische Zaken
t.a.v. Mr C.F. Bouvy
Bezuidenhoutseweg 6
te

's- GRAVENHAGE

8 MEI 1979

8 MEI 1979

Dienstonderdeel: Raad van Europa en Wetenschappelijke Samenwerking

Datum: 8 mei 1979

Onderwerp: Uitwisseling van gegevens betreffende ultra-centrifuges tussen het VK en de VS

Kenmerk DRW- 122218

Van de Britse Ambassade werd vernomen dat de Amerikaanse autoriteiten bezig zijn hun wetgeving betreffende de controle op de uitvoer van onderdelen van ultra centrifuges opnieuw te voorzien, teneinde deze uitvoer verder te kunnen beperken. Zij hebben de Britse autoriteiten gevraagd in dezelfde geest werkzaam te zijn. In verband met de herziening van hun wetgeving hebben de Amerikanen "sought details about the following: drive rings, pivot/ball of centrifuge bottom bearing and bellows forming equipment. We are giving consideration to the introduction of export controls on the first of these; the other two are already controlled though they are not listed separately in the export of goods control order".

De Britse autoriteiten zijn bereid aan deze wens van de Amerikanen te voldoen indien daartegen aan Nederlandse- en Duitse kant geen bezwaar bestaat. Het gaat daarbij om een uiterst beperkte uitwisseling van informatie waarbij van Britse kant geen gegevens zullen worden verstrekt over de wijze van productie van de betreffende onderdelen van de ultra centrifuges. De Britse autoriteiten zijn van mening dat de minimale uitwisseling van informatie "would not be of a particularly sensitive nature either in security or commercial terms".

Ik moge U verzoeken zo mogelijk nog voor het einde van deze week mij te berichten of Uwerzijds bezwaren bestaan tegen de Britse voornemens.

DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN,
Voor de Minister,
De Chef der Directie Raad van Europa
en Wetenschappelijke Samenwerking,

(A. Bouvy)

VERZOEKTE BIJ BEANTWOORDING DATUM, KENMERK EN ONDERWERP TE VERMELDEN

MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN

PLEIN 23 - 'S-GRAVENHAGE - TEL. 614941

20/05/1979

Z E E R V E E L S P O E D

AAN: De Heer Minister van Economische Zaken
t.a.v. Mr C.F. Bouvy
Bezuidenhoutseweg 6
te

'S- GRAVENHAGE

~~VERTROUWELIJK / DEEGENLIJK~~

Dienstonderdeel: Raad van Europa en Wetenschappelijke
Samenwerking

Datum: 8 mei 1979

Onderwerp: Uitwisseling van gegevens betreffende ultra-
centrifuges tussen het VK en de VS

Kenmerk DRW- 122218-

Van de Britse Ambassade werd vernomen dat de Amerikaanse autoriteiten bezig zijn hun wetgeving betreffende de controle op de uitvoer van onderdelen van ultra centrifuges opnieuw te herzien, teneinde deze uitvoer verder te kunnen beperken. Zij hebben de Britse autoriteiten gevraagd in dezelfde geest werkzaam te zijn. In verband met de herziening van hun wetgeving hebben de Amerikanen "sought details about the following: drive rings, pivot/ball of centrifuge bottom bearing and bellows forming equipment. We are giving consideration to the introduction of export controls on the first of these: the other two are already controlled though they are not listed separately in the export of goods control order".

De Britse autoriteiten zijn bereid aan deze wens van de Amerikanen te voldoen indien daartegen aan Nederlandse- en Duitse kant geen bezwaar bestaat. Het gaat daarbij om een uiterst beperkte uitwisseling van informatie waarbij van Britse kant geen gegevens zullen worden verstrekt over de wijze van productie van de betreffende onderdelen van de ultra centrifuges. De Britse autoriteiten zijn van mening dat de minimale uitwisseling van informatie "would not be of a particularly sensitive nature either in security or commercial terms".

Ik moge U verzoeken zo mogelijk nog voor het einde van deze week mij te berichten of Uwerzijds bezwaren bestaan tegen de Britse voornemens.

DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN,
Voor de Minister,
De Chef der Directie Raad van Europa
en Wetenschappelijke Samenwerking,

(A. Kruyt)

VERZOEK EN BEANTWOORDING DATUM, KENMERK EN ONDERWERF TE VERMELDEN

REFERENTIE No:	KOF
6418	
Dir./Afd.:	DAW/AT
Visie	
Ag. No:	134631
Dossier:	013.339.2 Pakistan

MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN
 AFDELING VERBINDINGEN
 's-GRAVENHAGE, LANGE HOUTSTRAAT 28
 TEL. Nos: 465622; 614941 - 2531

VERZONDEN
 CODEBERICHT

KOPIE:
 gs (pers)
 m r t s
 dgpz dges dgis
 chef dpn
 chef drw
 hfd drw/at
 chef deu
 chef dio
 hfd dio/ov)
 hfd dio/pi) pers.
 jura (mr. m.g.)

DATUM VAN VERZENDING:
 9 mei 1979
 AFKOMSTIG VAN:
 min. van b.z.

MINUUT GEPARAFEERD DOOR:
 pve/vbr/tvs/drw-at tel
 akk.

BESTEMD VOOR: b e r n

PARAAF/OPM.:

~~CONFIDENTIEEL~~

onderwerp: pakistan en het ultracentrifuge- procede.

in de recente berichten over pakistans veronderstelde ultracentrifuge-programma en over de wijze waarop dit land erin geslaagd zou zijn om in verscheidene landen aan de benodigde kennis en onderdelen te komen wordt ook regelmatig het land uwer vestiging genoemd. zo wordt in een ap-bericht in de volkscrant van heden gemeld, dat twee zwitserse bedrijven (vat uit haag en cora engineering uit chur) hebben medegedeeld dat ze in juni 1978 onderdelen, die 'niet gevoelig' zouden zijn, maar die wel bruikbaar zijn i.v.m. uraniumverrijking, aan pakistan hebben geleverd. e.e.a. overigens met goedkeuring van de betreffende zwitserse instanties.

AFGESCHREVEN

verzoeken zo enigszins mogelijk na te gaan om welke onderdelen het hier gaat en mij daaromtrent alsook over evt. ander in dit verband relevante omstandigheden te rapporteren.

celen 22++

1. Op een codeber. mag teleg. niet in open taal worden geantwoord, tenzij aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan (zie Richtlijnen).
 2. Afschriften van codeberichten mogen uitsluitend door de afdeling Verbindingen worden vervaardigd.
 3. Over de inhoud van een codeber. mag niet met verwijzing naar dat bericht per telefoon worden gesproken.
 4. Drukkers, welke codeber. bevatten, dienen veilig te worden opgeborgen.

Ministerie van Economische Zaken

3 mei 1979

no. 213

PAKISTAANS URANIUMVERRIJKINGSPROJECT

De leden van de Tweede Kamer de heren Jansen en Waltmans (beiden P.P.R.) hebben aan de Ministers van Economische Zaken en van Buitenlandse Zaken op 11 april 1979 de volgende schriftelijke vragen gesteld.

1. Wanneer hebben Westeuropese inlichtingendiensten ontdekt, dat de Pakistaanse regering in het geheim bezig is met de bouw van een uraniumverrijkingsfabriek ten einde atoomwapens te kunnen produceren? Wanneer bent u daarvan op de hoogte gesteld? Welke stappen hebt u sindsdien ondernomen?
2. Kan redelijkerwijs worden verondersteld dat, gezien de nauwe banden tussen Pakistan en Libië, op deze wijze atoomwapens voor Libië binnen bereik komen?
3. Zijn er aanwijzingen dat ook andere landen, die het Non-proliferatieverdrag niet hebben ondertekend, soortgelijke activiteiten ontwikkelen?
4. Is het u bekend dat aangenomen wordt, dat de kennis omtrent de verrijkingstechnologie door Pakistan rechtstreeks bij URENCO Nederland verkregen is?
5. Is het waar, dat Pakistan bij diverse particuliere ondernemingen in het Verenigd Koninkrijk en de Bondsrepubliek materialen en apparatuur betreft, welke nodig zijn voor de bouw van een uraniumverrijkingsfabriek?

6. Is het u bekend, dat tot deze apparatuur z.g. omvormers behoren, die in het Verenigd Koninkrijk besteld zijn onder het voorwendsel dat deze zouden dienen voor een textielfabriek, terwijl de omvormers van het bestelde type daarvoor volstrekt ongebruikelijk zijn?

7. Op welke wijze wordt door u toezicht uitgeoefend op de contacten tussen URENCO Nederland en derde landen met betrekking tot kennisuitwisseling? Hoe verklaart u, dat de bedoelde kennisuitwisseling met Pakistan heeft kunnen plaatsvinden?

8. Wilt u nagaan of bij URANIT (BRD) en URENCO Ltd (VK) afdoende procedures zijn vastgesteld om vanuit een oegpunt van proliferatie ongewenste kennisuitwisseling te voorkomen?

9. Bent u bereid, bij uw ambtgenoten in het Verenigd Koninkrijk en de Bondsrepubliek stappen te ondernemen om de export van gevoelig materiaal naar Pakistan voor zover mogelijk alsnog te verhinderen?

Toelichting

Zie ZDF-Magazine van 29 maart en De Volkskrant van 9 april j.l.

De Minister van Economische Zaken, drs. G.M.V. van Aardenne, heeft mede namens zijn ambtgenoot van Buitenlandse Zaken, dr. C.A. van der Klaauw, deze vragen als volgt beantwoord.

1, 5, 6 en 9.

Op de pogingen die van Pakistaanse zijde in het buitenland zijn ondernomen om materialen en apparatuur te betrekken, waarschijnlijk bestemd voor een Pakistaans uraniumverrijkingsproject, is de Regering tegen het einde van de maand oktober 1978 geattendeerd. Het betreft hier met name de in vraag 6 bedoelde omvormers. De Britse regering heeft de uitvoer van dergelijke omvormers aan een vergunning verbonden. Ook in de Bondsrepubliek Duitsland is voor de export van voor uraniumverrijking te gebruiken omvormers een vergunning vereist. Aan Nederlandse bedrijven die de bedoelde omvormers of frequentie-omzetter zouden kunnen leveren, is daarop zekerheidshalve een schriftelijke waarschuwing uitgegaan, dat voor de eventuele uitvoer daarvan een vergunning is vereist krachtens het Uitvoerbesluit Strategische Goederen. Tevens werd de aandacht gevestigd op de Kernenergiewet en het daarop gebaseerde Geheimhoudingsbesluit Kernenergiewet.

2. Wij beschikken niet over aanwijzingen die deze speculatie bevestigen.

3. Volgens uit diverse bronnen verkregen gegevens beschikt van de niet-N.P.V.-landen, - Frankrijk en de Volksrepubliek China daar gelaten - verder alleen Zuid-Afrika over een uraniumverrijkingscapaciteit, die niet onder IAEA-controle is gebracht.

4. Het is niet juist dat kennis omtrent verrijkingstechnologie door Pakistan rechtstreeks bij Urenco Nederland is verkregen. Het is mogelijk dat geruchten ter zake zijn ontstaan omdat in de jaren 1972-1975 een Pakistani als metallurg bij een van de Nederlandse toeleveringsbedrijven van U.C.N. ingeschakeld is geweest. De kennis die daarbij kan zijn opgedaan bestrijkt, zo is uit een nader ingesteld onderzoek gebleken, slechts een onbetekend gedeelte van de ultracentrifugetechnologie.

7 en 8.

Urenco (NL) is niet gerechtigd contacten te onderhouden met derde landen met betrekking tot kennisuitwisseling. Hetzelfde geldt voor Urenco (UK) en uiteraard voor UCN, BNFL en Uranit, terwijl het eveneens zal gaan gelden voor Urenco (Dld.). Het recht tot zodanige contacten is voorbehouden aan Urenco Ltd., dat daartoe voorafgaande goedkeuring van de Gemengde Commissie behoeft. Tot nu toe heeft een dergelijke kennisuitwisseling niet plaatsgevonden.

MINUUT TELEXBERICHT

Verzonden: 11/11/71

Bevat berichten die gegeven worden aan wel per koerier, dan wel tevens tevens de laatste datum van ontvangst

- XX Wenen PV IA
- XX New York PV
- XX Brussel amb.
- XX Brussel EG
- XX Brussel NAVO
- XX Geneve PV

114

De afzender is onderstreeft

Datum: 9 mei 1971

Onderwerp: Chikistan en het ultracentrifugeprocedé
Kamer vragen en antwoorden

Kenmerk: DIO/OV- 36.240

Aanvulling/Wijzigingen:

Onderstaand volgen vragen door Tweede Kamerleden Jansen en Waltmans gesteld over bovengenoemd onderwerp met daarop door EZ mede namens BZ op 3 mei jl. gegeven antwoorden.

quote

antwoord

AFGESCHREVEN

Van der Klaauw CTC

1154

S
J
R

Paraaf typiste:

Mede-afdoening van agenda no.:

Rappel:

189/11

Z.C.

Vraag 100 bij RHP 1970

BRD E E m.p. BCB

Jansen, Wattmans-EcZa, BuZa
quote

1 Wanneer hebben Westeuropese inlichtingendiensten ontdekt, dat de Pakistaanse regering in het geheim bezig is met de bouw van een uraniumverrijkingsfabriek ten einde atoomwapens te kunnen produceren? Wanneer bent u daarvan op de hoogte gesteld? Welke stappen hebt u sindsdien ondernomen?

2 Kan redelijkerwijs worden verondersteld dat, gezien de nauwe banden tussen Pakistan en Libië, op deze wijze atoomwapens voor Libië binnen bereik komen?

3 Zijn er aanwijzingen dat ook andere landen, die het Non-proliferatieverdrag niet hebben ondertekend, soortgelijke activiteiten ontwikkelen?

4 Is het u bekend dat aangenomen wordt, dat de kennis omtrent de verrijkingstechnologie door Pakistan rechtstreeks bij URENCO Nederland verkregen is?

5 Is het waar, dat Pakistan bij diverse particuliere ondernemingen in het Verenigd Koninkrijk en de Bondsrepubliek materialen en apparatuur betreft, welke nodig zijn voor de bouw van een uraniumverrijkingsfabriek?

6 Is het u bekend, dat tot deze apparatuur z.g. omvormers behoren, die in het Verenigd Koninkrijk besteld zijn onder het voorwendsel dat deze zouden dienen voor een textiel fabriek, terwijl de omvormers van het bestelde type daarvoor volstrekt ongebruikelijk zijn?

7 Op welke wijze wordt door u toezicht uitgeoefend op de contacten tussen URENCO Nederland en derde landen met betrekking tot kennisuitwisseling? Hoe verklaart u, dat de bedoelde kennisuitwisseling met Pakistan heeft kunnen plaatsvinden?

8 Wilt u nagaan of bij URANIT (BRD) en URENCO Ltd (VK) afdoende procedures zijn vastgesteld om vanuit een oogpunt van proliferatie ongewenste kennisuitwisseling te voorkomen?

9 Bent u bereid, bij uw ambtgenoten in het Verenigd Koninkrijk en de Bondsrepubliek stappen te ondernemen om de export van gevoelig materiaal naar Pakistan voor zover mogelijk alsnog te verhinderen?

Toelichting

Zie «ZDF-Magazine» van 29 maart en «De Volkskrant» van 9 april jl.

Concipiant
datum
Visie

Mr. Ch.F. Bouvy.

Medeparaaf en datum

1 dhr. Weiss 3 AEP.
2 dhr. Stappers 4

Informatiekopie aan

J. Zaat, Bez. 6 (3x)

Aan
de Heer Voorzitter van de Tweede
Kamer der Staten-Generaal,
Binnenhof 1A,
2513 AA 'S-GRAVENHAGE.

's-Gravenhage,
Dir.-Gen./XXXXXXXX
Kenmerk
(Gebouw) Toestel

E.
V79-78.
2486.

Onderwerp

Vragen van de heren
Jansen en Waltmans.

Aantekening voor de Heer Minister:

Het onderstaande antwoord op de vragen van de heren Jansen en Waltmans over
Pakistan zijn in overleg met BuZa opgesteld. Minister Van der Klaauw gaat vol-
gens telefonische informatie van BuZa met deze antwoorden akkoord.

Naar aanleiding van de vragen van de leden
Uwer Kamer, de heren Jansen en Waltmans,
inzake een Pakistaans uraniumverrijkings-
project, ingezonden met Uw brief van
11 april 1979, nr. 79.0571, deel ik U
mede namens mijn ambtgenoot van Buitenland-
se Zaken het volgende mede.

Antwoorden:

1, 5, 6 en 9.

Op de pogingen die van Pakistaanse zijde
in het buitenland zijn ondernomen om
materialen en apparatuur te betrekken,
waarschijnlijk bestemd voor een Pakistaans
uraniumverrijkingsproject, is de Regerie
tegen het einde van de maand oktober 1979
geattendeerd. Het betreft hier met name
de in vraag 6 bedoelde omvormers.

De Britse regering heeft de uitvoer van
dergelijke omvormers thans aan een ver-
gunning verbonden. Aan Nederlandse
bedrijven die de bedoelde omvormers of

Ook in de Bondsrepubliek Duitsland
is voor de export van uraniumver-
rijking te gebruiken omvormers
een vergunning vereist.

Paraaf en datum

1 (1) 20/4	2	3	4	5	6
---------------	---	---	---	---	---

Getypt	Gecoll.	Verzonden	Mede-afdoening van agenda no.	Rappel
--------	---------	-----------	-------------------------------	--------

frequentie-omzeters zouden kunnen leveren, is daarop zekerheidshalve een schriftelijke waarschuwing uitgegaan, dat voor de eventuele uitvoer daarvan een vergunning is vereist krachtens het Uitvoerbepsluit Strategische Goederen. Tevens werd de aandacht gevestigd op de Kernenergiewet en het daarop gebaseerde Geheimhoudingsbesluit Kernenergiewet.

2. Wij beschikken niet over aanwijzingen die deze speculatie bevestigen.
3. Volgens uit diverse bronnen verkregen gegevens beschikt van de niet-N.P.V.-landen, - Frankrijk en de Volksrepubliek China daargelaten - verder alleen Zuid-Afrika over een uraniumverrijkingcapaciteit, die niet onder IAEA-controle is gebracht.
4. Het is niet juist dat kennis omtrent verrijkingstechnologie door Pakistan rechtstreeks bij Urenco Nederland is verkregen. Het is mogelijk dat geruchten terzake zijn ontstaan omdat in de jaren 1972-1975 een Pakistani als metallurg bij een van de [toeleveringsbedrijven] ingeschakeld is geweest. De kennis die daarbij kan zijn opgedaan bestrijkt, slechts een onbetekenend gedeelte van de ultracentrifugetechnologie.

L. N. de Vries

F. van Uden

zo is uit een nader ingesteld onderzoek gebleken,

7. en 8.

Urenco (NL) is niet gerechtigd contacten te onderhouden met derde landen met betrekking tot kennisuitwisseling. Hetzelfde geldt voor Urenco (UK) en uiteraard voor UCN, BNFL en Uranit, terwijl het eveneens zal gaan gelden voor Urenco (Dld.). Het recht tot zodanige contacten is voorbehouden aan Urenco Ltd., dat daartoe voorafgaande goedkeuring van de Gemengde Commissie behoeft. Tot nu toe heeft een dergelijke kennisuitwisseling niet plaatsgevonden.

~~DE MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN,~~

unquote

Perzaf en datum

1

2

3

4

5

6

11

~~MEMORANDUM~~

COPIE-MEMORANDUM

Van: DIO/OV 16 mei 1973
 DIO/PI - DIO No.: 82/73

Aan: Pakistan en het ultracentrifuge-procédé

Onderwerp:

Bijgaend moge ik U doen toekomen het concept interim-rapport aan betrokken bewindslieden over de kwestie Pakistan en het ultracentrifuge-procédé.

Gaarne Uw opmerkingen en correcties schriftelijk aan mij niet later dan 16 mei a.s., daarna zal een definitieve versie van het interim-rapport aan de betrokken ministers worden aangeboden.

W. de Groot
Ik heb geen opmerkingen

doorgegeven op 14/5 aan des. P. de Groot

Pakistan en het ultracentrifuge-procédé; Interim-rapport

Een interdepartementale ambtelijke overleg-groep van BuZa, BiZa en EZ is sedert 2 april een aantal malen bijeen gekomen om de beweringen uit de media te onderzoeken dat Pakistan doende is zich in het bezit te stellen van kennis en onderdelen op het gebied van het ultracentrifuge-procédé voor uranium-verrijking en dat daaraan bewust of onbewust door Nederland is bijgedragen. Onderstaand moge een interim-rapport worden aangeboden dat zich bijzonderlijk bezig houdt met de vraag of door Nederlands toedoen (of laten) door Pakistan UC-kennis en UC-onderdelen zijn verworven.

De onderzoekswerkzaamheden van de ambtelijke werkgroep werden getrigger-ed door beweringen uit een uitzending van het Zweites Deutsches Fernsehen van 28 maart j.l. (telex Philipse 505.168 uit Bonn, bijgevoegd). Ten overvloede zij vermeld dat reeds in een vroeger stadium, en wel vanaf einde oktober 1978, Nederland was geattendeerd door Britse en Amerikaanse démarches, op de waarschijnlijkheid van actieve Pakistaanse belangstelling voor het UC-procédé en dat daartoe ambtelijk overleg tussen BuZa en EZ had plaats gevonden. Die actieve belangstelling van Pakistan was gebleken uit pogingen van dat land om via tussenpersonen orders te plaatsen bij o.a. Britse bedrijven voor zgn. "inverters" (frequentie-omvormers) die gebruikt kunnen worden in UC-verrijkingsinstallaties. (zie o.m. bijgevoegde brief van BZ d.d. 30 november 1978 aan EZ).

Het interne onderzoek naar aanleiding van de beweringen uit de gewraakte ZDF-televisie-uitzending leverde tot dusverre de volgende resultaten op:

1. De Pakistani Abdul Q. Khan ging in 1963, na een vooropleiding in Pakistan en de BRD in Delft metaalkunde studeren en studeerde daar in 1967 af.
2. Van 1968-1972 studeerde Khan in Leuven en promoveerde aldaar.

3. In 1972 ontstond een vacature bij het FDO (Fysisch Dynamisch Onderzoek Laboratorium) te Amsterdam, een onderdeel van VMF dat betrokken is bij de ontwikkeling en constructie van apparatuur op het gebied van het ultracentrifuge-procédé t.b.v. Urenco-Nederland. Deze vacature ontstond door het ontslag van een metallurg in dienst van FDO. Er is geen aanwijzing dat dr. Khan zou zijn "ingeschleusst"; het ging hier om een op normale wijze ontstane vacature gevolgd door een normale sollicitatie-procedure.

Op verzoek van EZ heeft de BVD een veiligheidsonderzoek ingesteld naar dr. Khan waarbij geen gegevens aan het licht kwamen die Khan's aanstelling bij FDO in de weg stonden.

4. Door EZ is toestemming gegeven om dr. Khan in te schakelen bij FDO, rekening houdende met de van FDO en UCN afkomstige mededeling dat Khan een verzoek tot naturalisatie zou indienen. Dit verzoek kwam aannemelijk voor omdat Khan reeds jaren in Nederland woonde, daar gestudeerd had, goed was geïntegreerd in de Nederlandse maatschappij en omdat werd aangenomen dat zijn echtgenote ook Nederlandse was (achteraf bleek zij een in Zuid-Afrika geboren Britse te zijn). Van FDO zijde was hoog opgegeven van Khan's deskundigheid voor het metallurgie-onderzoek en van diens bruikbaarheid voor FDO. De foutieve aanname omtrent Khan's naturalisatieverzoek heeft eveneens een rol gespeeld bij zijn inschakeling in FDO werkzaamheden t.b.v. UCN.

Khan's werkzaamheden bij FDO vielen formeel niet onder de werkingssfeer van het Verdrag van Almelo, aangezien FDO geen tot het Urenco samenwerkingsverband behorende onderneming is. Khan heeft wel de voor zijn functie vereiste geheimhoudingsverklaring getekend. Als toeleveringsbedrijf voor UCN bestrijkt FDO immers een terrein dat grenst aan resp. overlapt met de geheime UC-technologie.

5. De opdrachten van UCN aan FDO waarbij Khan betrokken was gingen over de metallurgische specificaties van de centrifuges. Khan moest kwalificatie-rapporten opmaken en heeft daarmee kennis gekregen van een beperkt, niet-essentieel deel van de UC-technologie en UC-research. Volgens UCN gaat het hier om een verwaarloosbaar klein gedeelte van de totale UC-kennis, daar materiaal-onderzoek slechts een fractie is van het totale UC-onderzoek (veel belangrijker b.v. is kennis van en experimenten m.b.t. rotor-dynamica).
6. Einde 1975 is Khan binnen FDO overgeplaatst naar een andere afdeling waar hij niet meer met UC-zaken te maken kreeg. Deze overplaatsing geschiedde omdat Khan gesignaleerd was op de nucleaire beurs NUCLEX in Bazel, duidelijk doende om allerlei nucleaire gegevens te verzamelen, iets waartoe FDO hem geen opdracht had gegeven, terwijl FDO evenmin wist dat Khan voornemens was deze beurs te bezoeken. Dit feit en het vermoeden dat hij wellicht een, overigens ongeclassificeerd, technisch FDO-document aan de Pakistaanse ambassade in Brussel had doorgegeven (welke kort daarop een zeer gerichte order plaatste bij een Frans bedrijf, waarvan de specificaties alleen maar afkomstig konden zijn uit een FDO-meetrapport), gevoegd bij de omstandigheid dat er kennelijk iets mis was met zijn zgn. naturalisatieverzoek (hij was na 3 jaar nog steeds geen Nederlander) leidde er toe dat Khan naar een andere afdeling van FDO werd overgeplaatst, alwaar hij na enige maanden ontslag nam.
7. Na zijn ontslag teruggekeerd in Pakistan kreeg Khan een functie bij de afdeling research and development van het Pakistaanse Ministerie van Financiën voor een driejarig wetenschappelijk project en kreeg Khan tevens te maken met de Special Works Organization die onder leiding staat van de Pakistan Atomic Energy Commission. Deze organisatie is hoogstwaarschijnlijk belast met de leiding van het Pakistaanse UC-programma.

Naar de exacte bezigheden van Khan binnen die S.W.O. wordt een onderzoek ingesteld. Uit particuliere correspondentie van Khan met een vroegere FDO-collega is gebleken dat zijn contract met de Pakistaanse overheid inmiddels is afgelopen en dat hij overweegt binnenkort weer naar het buitenland (Australië) te vertrekken.

8. In de uitzending van het ZDF is ook melding gemaakt van leveranties aan Pakistan van zgn. "inverters" of "converters" (frequentie-omvormers) die door een Brits bedrijf zouden hebben plaats gevonden. Deze inverters zijn dual-purpose en voor meer dan een industriële toepassing bruikbaar (o.a. voor de ultracentrifuge). In november 1976 is door FDO één "inverter" geleverd aan Pakistan. Voorts heeft in diezelfde periode een transactie plaats gevonden betreffende een meetapparaat dat aanvankelijk door UCN besteld was doch later geannuleerd werd, waarna een Pakistaanse gegadigde zich aandiende. Bij de levering van de inverter is door FDO technisch advies gevraagd aan prof. Boogaardt van UCN die zijn "geen bezwaar" daarop heeft gegeven waarna FDO dit produkt, zonder een licentie er**vbq** bij EZ aan te vragen, dit heeft geleverd aan Pakistan.
9. De conclusie van bovenstaand interim-rapport is:
  - a. Gezien Khan's specialisatie (metallurgie), zijn functie bij FDO en zijn latere positie in Pakistan moet worden aangenomen dat hij slechts over een klein gedeelte van de kennis inzake het UC-procédé beschikt.
  - b. Gezien het ont**brek**ken van aanwijzingen dat Khan daarnaast gebruik heeft kunnen maken van illegale mogelijkheden om toegang tot andere UC-kennis te verwerven kan Khan's positie voor het Pakistaanse UC-programma niet groot zijn.
  - c. Khan's waarschijnlijke aanstaande vertrek uit Pakistan wijst in dezelfde richting: geringe kennis van het totaal, geringe betekenis.

- d. Leveranties vanuit Nederland (één "inverter" in 1976 + meetapparatuur) hebben geen grote betekenis voor het Pakistaanse UC-programma,

Het bovenstaande laat onverlet de constatering omtrent de duidelijke aanwijzingen inzake ambities van Pakistan om zich via diverse kanalen te voorzien van UC-kennis en UC-uitrustingsgoederen.

De terzake bij VS en VK (en India !) bestaande bezorgdheid moet ten volle worden gedeeld.

Op de consequenties die daaruit moeten worden getrokken t.a.v. mogelijke politieke en diplomatieke acties zal nader worden teruggekomen.

DIO/OV, 9 mei 1979

3. Over de inhoud van een codeber. mag niet met verwijzing naar dat bericht per telefoon worden gesproken.
4. Dossiers, welke codeber. bevatten, dienen veilig te worden opgeborgen.

2. Afschriften van codeberichten mogen uitsluitend door de afdeling Verbin- dingen worden vervaardigd.

1. Op een codeber. mag teleg. niet in open taal worden beantwoord, tenzij aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan (zie Richtlijnen).

121

KOPIE:
gs (pers)
m r t s
dgpz dges dgis
chef drw
hfd drw/at
chef dpn
chef dwh
chef, dio/ov
hfd dio/pi pers
hfd dio/ov pers
jura (mr. m.g.)

MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN
AFDELING VERBINDINGEN
s-GRAVENHAGE, LANGE HOUTSTRAAT 28
TEL. Nos: 465622; 614941 - 2531

ONTVANGEN CODEBERICHT

DATUM VAN ONTVANGST:

11 mei 1979

BESTEMD VOOR:

min van b.z.

REFERENTIE No: 11425	KOPIE No: 4 1
Dir./Afd.: <i>[Handwritten Signature]</i>	
Visie	
Ag. No: 134643	
Dossier: 813.339.2	

DATUM VAN AFZENDING:

11 mei 1979

AFKOMSTIG VAN:

b e r n

PARAAF/OPM.:

onderwerp: pakistanees het. ultracentrifuge procede
ruc 22.

~~CONFIDENTIEEL~~

firma v.a.t. (a.g. fuer vakuum-apparaten-technik) heeft 'hoch vakuum dichte ventile' geleverd, firma cora engineering zgn 'ein-und aus speisungsanlage' (soupapes a vide pousse resp. installation d'alimentation). van amerikaanse ambassade h.t.s. die de zaak bij dept. pol. aanhangig heeft gemaakt zijn tot dusverre geen nadere inlichtingen te verkrijgen. bij zwitserse autoriteiten evenmin daar een en ander nog door bondsraad moet worden besproken. moge derhalve voorlopig verwijzen naar uitvoering artikel in neue zuericher zeltung van 8 dezer waarvan u voor goede orde kopie separaat toegaat. rapporteer t.z.t. nader.

reuchlin 23 +

78/1000/11

~~CONFIDENTIEEL~~

65

1. Op een codeber. mag teleg. niet in open taal worden geantwoord, tenzij aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan (zie Richtlijnen).
2. Afchriften van codeberichten mogen uitsluitend door de afdeling Verbindingen worden vervaardigd.
3. Over de inhoud van een codeber. mag niet met verwijzing naar dat ber. per telefoon worden gesproken. Doe a. welke codeber. bevatten, dienen veilig te worden opgeborgen.

KOPIE:
gs m r t s
dgpz ap dpn
dges dgis
plvdgis plan
ps amad aod
adv.dgis
drw dav
doa,-/za
dwh,-/nc
dio,-/afdn/ec

MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN
AFDELING VERBINDINGEN
's-GRAVENHAGE, LANGE HOUTSTRAAT 28
TEL. Nos: 485622; 614941 - 2531

ONTVANGEN CODEBERICHT

DATUM VAN ONTVANGST:
11 mei 1979
BESTEMD VOOR:
min van buitenl. zaken

REFERENTIE No: 1 1 3 7 1	KOPIE No: 1
Dir./Afd.: <i>De Wijk</i>	
Viale	
Ag. No: 134535	
Dossier: 13.339.2	

DATUM VAN AFZENDING: *Tuchelaar*
11 mei 1979

AFKOMSTIG VAN: i s l a m a b a d

PARAAF/OPM.:

~~CONFIDENTIEEL~~

onderwerp : nucleair.,
pakistan - v.s. - india

mijn amerikaanse collega zeide mij dat president zia toen hij deze onlangs bezocht, het probleem van de door pakistan uitgevoerde nucleaire research ter sprake had gebracht, hetgeen aan mijn ambtgenoot de gelegenheid had geboden de president een technisch en juridisch nauwkeurig geformuleerd voorstel voor te leggen tot bevrozing van deze "research" (eufemisme voor de pogingen tot verwerving van productiecapaciteit voor verrijking uranium ó.q. nucleaire wapencapaciteit). de pakistanen hadden dit voorstel niet onmiddellijk van zich afgeschoven doch eerst na enige dagen geantwoord het niet te kunnen aanvaarden. ambassadeur hummel zeide dat het thans wel overduidelijk is dat pakistan ten koste van alles zijn prioriteit voor het bereiken van nucleaire pariteit met india handhaaft.

ik begreep van mijn collega dat de v.s. na het mislukken van de pogingen om met bilaterale middelen de gevreesde regionale nucleaire wedloop te voorkomen, dit probleem thans noodgedwongen op multilaterale wijze zal trachten aan te pakken, hetgeen in feite zou neerkomen op het volgen van de door pakistan geeiste weg van bindende afspraken tussen india en pakistan. bij zulk een multilaterale benadering - aldus mijn collega - zou ook china worden betrokken.

van agt 31 ++

AFGESCHIED

~~CONFIDENTIEEL~~

VERZONDEN TELEXBERICHT

nr. 1154 (circulaire)

Kopie: m r t s dgps ep dges die des drw
dgis plan enad dpm dev
dio,-/aidn/ee doa,-/op
jura aod vdo
biza [REDACTED]

Dir. dio/ov

Ag.no.

Dossier

den haag 12 mei 1979

afkomstig van : min van b z
bestemd voor : islamabad - new delhi - bonn - londen - parijs amb-
bern - washington - tripoli - brussel amb -
brussel pv eg - brussel pv navo - geneve pv -
wenen pv iaee - new york pv

ter info aan : ez (mani)
soza (versteeg)
biza [REDACTED]

onderwerp: pakistan en het ultracentrifugeproceda.,
kamervragen en antwoorden.

onderstaand volgen vragen door tweede kamerleden jansen en waltmans
gesteld over bovengenoemd onderwerp met daarop door ez mede
namens bz op 3 mei jl. gegeven antwoorden.
quote

1. wanneer hebben westeuropese inlichtingendiensten ontdekt,
dat de pakistaanse regering in het geheim bezig is met de
bouw van een uraniumverrijkingsfabriek ten einde atoomwapens
te kunnen produceren? wanneer bent u daarvan op de hoogte
gesteld? welke stappen hebt u sindsdien ondernomen?
2. kan redelijkerwijs worden verondersteld dat, gezien de nauwe
banden tussen pakistan en libie, op deze wijze atoomwapens
voor libie binnen bereik komen?
3. zijn er aanwijzingen dat ook andere landen, die het non-
proliferatieverdrag niet hebben ondertekend, soortgelijke
activiteiten ontwikkelen?
4. is het u bekend dat aangenomen wordt, dat de kennis omtrent
de verrijkingstechnologie door pakistan rechtstreeks bij
urengo nederland verkregen is?
5. is het waar, dat pakistan bij diverse particuliere onderne-
mingen in het verenigd koninkrijk en de bondsrepubliek
materialen en apparatuur betreft, welke nodig zijn voor
de bouw van een uraniumverrijkingsfabriek?
6. is het u bekend, dat tot deze apparatuur z.g. omvormers be-
hooren, die in het verenigd koninkrijk besteld zijn onder

blad 2 nr. 1154

het voorwendsel dat deze zouden dienen voor een textielfabriek, terwijl de omvormers van het bestelde-type daarvoor volstrekt ongebruikelijk zijn?

7. op welke wijze wordt door u toezicht uitgeoefend op de contacten tussen ureenco nederland en derde landen met betrekking tot kennisuitwisseling?
hoe verklaart u, dat de bedoelde kennisuitwisseling met pakistan heeft kunnen plaatsvinden?
8. wilt u nagaan of bij uranit (brd) en ureenco Ltd(vk) afoende procedures zijn vastgesteld om vanuit een oogpunt van proliferatie ongewenste kennisuitwisseling te voorkomen?
9. bent u bereid, bij uw ambtgenoten in het verenigd koninkrijk en de bondsrepubliek stappen te ondernemen om de export van gevoelig materiaal naar pakistan voor zover mogelijk alsnog te verhinderen?

toelichting

zie "zdf-magazine" van 29 maart en "de volkskrant" van 9 april jl.

antwoorden:

- 1, 5, 6 en 9
op de pogingen die van pakistaanse zijde in het buitenland zijn ondernomen om materialen en apparatuur te betrekken, waarschijnlijk bestemd voor een pakistaans uraniumverrijkingproject, is de regering tegen het einde van de maand oktober 1978 geattendeerd. het betreft hier met name de in vraag 6 bedoelde omvormers.
de britse regering heeft de uitvoer van dergelijke omvormers thans aan een vergunning verbonden. ook in de bondsrepubliek duitland is voor de export van voor uraniumverrijking te gebruiken omvormers een vergunning vereist. aan nederlandse bedrijven die de bedoelde omvormers of frequentie-omzetterz zouden kunnen leveren, is daarop zekerheidshalve een schriftelijke waarschuwing uitgegaan, dat voor de eventuele uitvoer daarvan een vergunning is vereist krachtens het uitvoerbesluit strategische goederen. tevens werd de aandacht gevestigd op de kernenergiewet en het daarop gebaseerde geheimhoudingsbesluit kernenergiewet.
2. wij beschikken niet over aanwijzingen die deze speculatie bevestigen.
3. volgens uit diverse bronnen verkregen gegevens beschikt van de niet-n.p.v.-landen, - frankrijk en de volksrepubliek china daargelaten - verder alleen zuid-afrika over een uraniumverrijkingcapaciteit, die niet onder iaeea-controle is gebracht.
4. het is niet juist dat kennis omtrent verrijkingstechnologie door pakistan rechtstreeks bij ureenco nederland is verkregen. het is mogelijk dat geruchten terzake zijn ontstaan omdat in de jaren 1972 - 1975 een pakistani als metallurg bij een

blad 3 nr. circ. 1154

van de nederlandse toeleveringsbedrijven van ucn ingeschakeld is geweest. de kennis die daarbij kan zijn opgedaan bestrijkt, zo is uit een nader ingesteld onderzoek gebleken, slechts een onbetekenend gedeelte van de ultracentrifugetechnologie.

7. en 8.

urenco (nl) is niet gerechtigd contacten te onderhouden met derde landen met betrekking tot kennisuitwisseling. hetzelfde geldt voor urenco (uk) en uiteraard voor ucn, bnfl en uranit, terwijl het eveneens zal gaan gelden voor urenco (dld). het recht tot zodanige contacten is voorbehouden aan urenco ltd., dat daartoe voorafga

nde goedkeuring van de gemengde commissie behoeft. tot nu toe heeft een dergelijke kennisuitwisseling niet plaatsgevonden.

unquote

van der klaauw circ. 1154

(20)

Ministerie van Economische Zaken

Aan
de Chef der Directie Raad van
Europa en Wetenschappelijke
Samenwerking,
de Heer Mr. A. Kruyt,
Hoge Nieuwstraat 18,
's-Gravenhage.

14 MEI 1979

s'-Gravenhage,
Dir.-Gen. ~~2378462~~
Kenmerk
(Gebouw) Toestel

E.
379/II/358/EEK.
2486.

Onderwerp

Uitwisseling UC-gegevens
tussen V.K. en V.S.

Naar aanleiding van Uw brief van 8 mei l.l. deel ik U mede, dat dezerzijds geen bezwaar bestaat tegen de in die brief bedoelde beperkte uitwisseling van gegevens over "drive rings, pivot/ball of centrifuge bottom bearing and bellows forming equipment".

Het betreft hier onderdelen, die tot de "sensitive technology" behoren.

De Plv. Directeur Elektriciteit en Kernenergie,

- (A) Bezuidenhoutseweg 30
- (B) Laan van N.O. Indië 123
- (C) Pr. Beatrixlaan 7

6

Postadres
Postbus 20101
2500 EC 's-Gravenhage

Telefoon
(070) 81 40 11

Telegramadres
ecza gv

Telex
31099 ecza ni

MIN. VAN BUITENLANDSE ZAKEN/DGES
DIR. <i>ZAKEN</i>
15 MEI 1979
Mr. Ch. F. Bouvy. 136027
DOSSIER 815.339.2 UC

227 louch

MEMORANDUM

SECRET
DIO/02
DIO/01

U

Van: DRW/AT

Datum: 22 mei 1979

Aan: Chef DIO via Chef DRW

No.: 84/79

Onderwerp: UC-Pakistan

21 A7

1. Hierbij doe ik U toekomen een copie van een brief van Prof. BEN aan Chef DRW. Het lijkt mij gewenst deze brief met bijlagen, die als zodar spreken te behandelen, in de eerstvolgende bijeenkomst van de ad hoc groep die zich met de relatie UC-Pakistan bezighoudt. Overigens moge ik Uw aandacht erop vestigen dat naar mijn mening het kernpunt van onderhavige brief is, dat uit een verbod tot export van bepaalde materialen naar Pakistan aanzienlijke schadeclaims zouden kunnen voortvloeien. In dit verband vind ik het interessant dat door Prof. Bogaardt wordt gesteld dat exportbeslissingen worden genomen na "ruggespraak met het Ministerie van Buitenlandse Zaken etc." Hoewel BuZa uiteraard nauw betrokken is bij het nucleaire export beleid m.n. vanwege de non-proliferatieaspecten meen ik toch dat het Ministerie van Economische Zaken hiervoor officieel de eerste verantwoordelijkheid draagt.

AT via Chef DRW

[Handwritten signature]

Zeker met, maar zij wij e dan
 voldoende zeker re dat E2 ons tekenen
 wakenhet. ka Prof B. met tekenen en copie
 de E2 hebbe re zij brief re. re E2?

5/22

MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN

AFDELING VERBINDINGEN

's-GRAVENHAGE, LANGE HOUTSTRAAT 28
TEL. Nos: 465622; 614941 - 2531

ONTVANGEN
CODEBERICHT

DATUM VAN ONTVANGST:
31 mei 1979

BESTEMD VOOR:
min van b.z.

REFERENTIE No: 12730	KOPIE No: 1
Dir./Afd.: <i>DAW/AT</i>	
Visie	
Ag. No: <i>152293</i>	
Dossier: <i>813.339.2 Pakistan</i>	

DATUM VAN AFZENDING:
31 mei 1979

KOPIE:
gs
m r t s
dgpz ap dpn
dges dgis
plan plv dgis
amad adv dgis
aod ps
dav drw
doa, -/za
dio, -/afdn/ec

AFKOMSTIG VAN: isl amabad

PARAAAF/OPM.:

~~CONFIDENTIEEL~~

onderwerp: pakistan nucleair

Voor de goede orde vestig ik uw aandacht op een eergisteren in dagbladders verschenen spoed "tender" van pakistan atomic energy commission waarin binnen een maand "quotations" worden gevraagd voor per luchtvracht belastingvrij te leveren "vhf-uhf-system(complete with radio, multiplexing equipment, powersupply, ringing equipment, antennas, etc.) to provide a minimum of 12 speeds channel (extendable to 18 or 24 channels) over a distance of not less than 15 kilometers in plain terrains. the system offered should be capable of providing long distance telephone connections and junctionlines between pakistan telephone department automatic exchange."

of deze naar het voorkomt ongebruikelijke "tender" betrekking heeft op verbinding met een mogelijke "test-site" kan hier niet blijken. echter is het pakistaanse telefoonnet zodanig uitgebreid, dat nagenoeg alle dorpen langs wegnnet telefonisch bereikbaar zijn, zodat het gevraagde radiomateriaal in ieder geval bedoeld lijkt te zijn ter bediening van een zeer afgelegen en ontoegankelijk bedrijfscentrum.

van agt 40

AFGESCHREVEN:

~~CONFIDENTIEEL~~

1. Op een codeber. mag teleg. niet in open taal geantwoord, tenzij aan bepaalde voorwaarden voldaan (zie Richtlijnen).
2. Afschriften van codeberichten mogen uitsluitend door de afdeling Verbindingen worden vervaardigd.
3. Over de inhoud van een codeber. mag niet met verwijzing naar bericht per telefoon worden gesproken. Dossiers, welke codeber. bevatten, dienen veilig te worden opgeborgen.

KOPIE:

gs
 m r t s
 dgpz ap dpn
 dges dgis
 plan plv dgis
 amad adv. dgis
 aod ps
 dav drw
 doa, -/za
 dwh, -/nc
 dio, -/afdn/ec
 jura

MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN
 AFDELING VERBINDINGEN
 's-GRAVENHAGE, LANGE HOUTSTRAAT 28
 TEL. Nos: 465622; 614941 - 2531

REFERENTIE No: 12731	KOPIE No: 1
Dir./Afd.: <i>DRUGAT</i>	
Visie	
Ag. No: <i>152295</i>	
Dossier: <i>813.339.2 Pakistan</i>	

ONTVANGEN CODEBERICHT

DATUM VAN ONTVANGST:
 31 mei 1979

BESTEMD VOOR:
 min van b.z.

DATUM VAN AFZENDING:
 31 mei 1979

AFKOMSTIG VAN: *i s l a m a b a d*

PARAAF/OPM.:

~~CONFIDENTIEEL~~

onderwerp: nucleair: pakistan v.s.-india

^{hier}
 persberichten maken melding van een in "new york times" van 27 mei verschenen bericht dat v.s. aan pakistan en india voorstel deed dat deze beide landen in bilaterale overeenkomst afzien van verwerving van atoomwapenen, waar tegenover v.s., china en sovjet unie zich zouden verplichten met het indiase subcontinent niet met atoomwapenen te zullen bedreigen. in hoofdartikel van gisteren heeft "pakistan times", die als regel regeringsopinie weergeeft, dit voorstel een grote verbetering genoemd vergeleken bij de dusver gevolgde amerikaanse methode van eenzijdige pressie op pakistan. india is immers de werkelijke boosdoener door zijn nucleaire optie open te houden met de onrealistische stelling dat de nuclearisatieregelingen alleen dan aanvaardbaar kunnen zijn indien zij geen onderscheid maken tussen nucleaire en niet nucleaire staten. india, aldus het blad, zal het nieuwe voorstel dus evenzeer verwerpen als de eerdere (pakistaanse) initiatieven tot de nuclearisatie van zuid azie. bij ontstentenis van mijn v.s.-collega vroeg ik de atoomdeskundige ter v.s.-ambassade of dit alles betekent dat de v.s. inmiddels daadwerkelijk op de in mijn 31 gemelde multilaterale aanpak heeft overgeschakeld. hij meende dat zulks nog niet het geval was en dat een en ander nog wordt bestudeerd. hij voegde daaraan toe dat het new york times-bericht, behalve de gemelde pakistaanse reactie, negatieve commentaar in india en voorzichtige nieuwsgierigheid in china had gewekt.

van agt 41

[Handwritten signature]

~~CONFIDENTIEEL~~

3. Over de inhoud van een codeber. bericht per telefoon worden gesproken. Dossiers, welke codeber. bevatten, dienen veilig te worden bewaard.

2. Afschriften van codeberichten mogen uitsluitend door de afdeling Verbindingen worden vervaardigd.

in codeber. mag teleg. niet in open taal worden woord, tenzij aan bepaalde voorwaarden in (zie Richtlijnen).

26

MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN
AFDELING VERBINDINGEN
's-GRAVENHAGE, LANGE HOUTSTRAAT 28
TEL. Nos: 465622; 614941 - 2531

REFERENTIE No. : 15202	KOPIE No. : 11
Dir./Afd. :	
Visie :	
Ag. No. :	
Dossier :	

KOPIE:

m	S	
dgpz		
dges	dgls	
ch.dio		} p e r s o n l
ch.drw		
ch.doa		
hfd dio/pi		
hfd drw/at		
drs.verbeek		
(dio/ov)		

ontvangen codebericht

DATUM VAN ONTVANGST :
6 juni 1979
BESTEMD VOOR: min. van b.z.

DATUM VAN VERZENDING :
3 juli 1979

AFKOMSTIG VAN: bern

PARAAF/OPM. :

~~CONFIDENTIEEL~~

per koerier

onderwerp: pakistan en het ultra
centrifuge procede

referte dzz. 23

het geval pakistan is voor de zwitserse autoriteiten een afgedane zaak. dit is de konklusie die de zwitserse regering tijdens haar laatste zitting van de afgelopen week trok na het onderzoek dat is ingesteld n.a.v. de export naar pakistan van bepaalde onderdelen die zouden kunnen dienen voor uraniumverrijking.

de levering der onderdelen was niet in strijd met de nationale wetgeving noch met de internationale afspraken van het n.p.v. en de klub van londen, aldus de regering.

langs dezelfde lijn had ook bondsraad aubert de amerikaanse regering ingelicht tijdens zijn in mei jl.aan dat land gebrachte bezoek. aubert heeft daarbij de v.s. verklaard dat zwitserland zich strikt houdt aan het n.p.v. alsmede aan de afspraken van de klub van londen die een lijst van verboden onderdelen had opgesteld, en waarop de door zwitserland geleverde onderdelen niet voorkwamen.

hier verschillen zwitserland en de v.s. van mening: de amerikanen zien naast deze lijst nog een soort grijze zone waarin twijfelachtige produkten thuis horen en die zij graag aan de oorspronkelijke lijst toegevoegd zouden willen zien. tegen een dergelijke uitbreiding van de lijst verzet zwitserland zich, tenzij dat dit kollektief goedgekeurd zou worden. zolang dit niet gebeurt kan men zwitserland geen verwijt maken voor het leveren van goederen die niet aan controle onderhevig zijn, aldus het standpunt van zwitserland.

~~CONFIDENTIEEL~~

1. Op een codeber. mag teleg. niet in open taal worden gezonden, tenzij aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan (zie Richtlijn 1977/100).

2. Afschriften van codeberichten mogen uitsluitend voor de afdeling Verbindingen worden vervaardigd.

3. Over de inhoud van een codeber. mag niet met verwijzing naar dat bericht per telefoon worden gesproken.

4. Dossiers, welke codeber. bevatten, dienen veilig te worden opgeborgen.

ONTVANGEN CODEBERICHT

VERVOLG

Ref. No. : 15202

Rubricering : CONFIDENTIEEL

-2-

zoals u bekend is "het geval pakistan" reeds begin mei jl. ter sprake gekomen. ik kan mij niet aan de indruk onttrekken dat de regering h.t.l. deze zaak nu pas in de ministerraadzitting heeft behandeld om de gemoederen (lees "de pers") wat tot rust te laten komen, om vervolgens in stilte de inhoud van het onderzoeksrapport, dat reeds medio mei jl. gereed was, "ter kennis te nemen". hiermee is de zaak voor de regering afgedaan.

tijdens de pers-briefing terzake heeft de woordvoerder van het ministerie gezegd dat deze zaak afgedaan is, doch dat het niet uitgesloten is dat de v.s. of andere landen bij gelegenheid op de problematiek van "nukleaire leveringen" terug zouden komen. hij bedoelde vermoedelijk hiermee de eventuele multilaterale besprekingen ter uitbreiding van de lijst van goederen die aan een controle onderworpen zijn. doch mijn medewerker is onlangs erachter gekomen dat zwitserland soortgelijke problemen als met pakistan zou hebben inzake leveringen aan argentinië. of het hier voorgenomen of reeds uitgevoerde leveringen betreft is nog niet bekend. wel bestaat de indruk dat het hier gaat om onderdelen waarvan de zwitsers met een wat minder rein geweten kunnen zeggen dat zij wat de export ervan betreft volkomen ongebonden zijn. in een gesprek terzake viel het woord "zwaar-water installatie", doch de zwitserse autoriteiten lopen niet te koop met nadere inlichtingen. ook de pers is nog niets ter ore gekomen. ik zal trachten u t.z.t. nader te berichten.

Jorissen 31

~~CONFIDENTIEEL~~

1. Op een codeber. mag telegr. niet in open taal worden geantwoord, tenzij aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan (zie Richtlijnen).
2. Afchriften van codeberichten mogen uitsluitend door de afdeling Verbindingen worden vervaardigd.
3. Over de inhoud van een codeber. mag niet met verwijzing naar dat bericht per telefoon worden gesproken.
4. Dossiers, welke codeber. bevatten, dienen veilig te worden opgeborgen.

Van: Chef DIO

Datum: 7 juni 1979

Aan:

via DGIS - DGPZ - /S 1/1 No.: 52/79

Onderwerp: Pakistan en het ultracentrifuge-procédé

DIO/PI-02

Bijgaand moge ik te Uwer informatie een rapport aanbieden over bovenstaande kwestie. Het rapport is het resultaat van besprekingen in overleg-groep die onder mijn leiding hebben gevonden en waaraan is deelgenomen door ambtgenoten van dit departement, van EZ en van BiZa.

Volledigheidshalve is ook een verkorte versie van het interim-rapport bijgevoegd dat conform een afspraak met de Nederlandse Vertegenwoordiger in het Joint Committee UC aan de Troika-partners zal worden toegezonden voor de Joint Committee bijeenkomst van 19 juni a.s. Deze verkorte versie heeft uitsluitend betrekking op de activiteiten van de hoofdpersoon in dit verhaal, dr. Khan, dus met weglating van die details die uitsluitend voor U en de andere betrokken bewindslieden interessant zijn.

Dit interim-rapport wordt tevens aangeboden aan uw ambtgenoten van Binnenlandse Zaken en Economische Zaken.

Op een later tijdstip zal er wellicht aanleiding bestaan om op deze aangelegenheid terug te komen, eventueel vergezeld van een ambtelijk advies. Vooralsnog is het huidige interim-rapport alleen bedoeld ter informatie.

5

Van: Chef DIO 7 juni 1979
Aan: M via DGIS - DGPZ - S No.: 62/79
Onderwerp: Pakistan en het ultracentrifuge-procedé

Bijgaand moge ik te Uwer informatie een interim-rapport aanbieden over bovenstaande kwestie. Dit interim-rapport is het resultaat van besprekingen in een ambtelijke overleg-groep die onder mijn leiding hebben plaats gevonden en waaraan is deelgenomen door ambtenaren van dit departement, van EZ en van BiZa.

Volledigheidshalve is ook een verkorte versie van het interim-rapport bijgevoegd dat conform een afspraak met de Nederlandse Vertegenwoordiger in het Joint Committee UC aan de Trcika-partners zal worden toegezonden voor de Joint Committee bijeenkomst van 19 juni a.s. Deze verkorte versie heeft uitsluitend betrekking op de activiteiten van de hoofdpersoon in dit verhaal, dr. Khan, dus met weglating van die details die uitsluitend voor U en de andere betrokken bewindslieden interessant zijn.

Dit interim-rapport wordt tevens aangeboden aan Uw ambtgenoten van Binnenlandse Zaken en Economische Zaken.

Op een later tijdstip zal er wellicht aanleiding bestaan om op deze aangelegenheid terug te komen, eventueel vergezeld van een ambtelijk advies. Vooralsnog is het huidige interim-rapport alleen bedoeld ter informatie.

*Economische Zaken doorgezonden 1979 / ontb. kennis no. 19.
Binnenlandse Zaken doorgezonden 1979 / ontb. kennis no. 19.*

Verzender
H. . .

Onderzoek naar dr. Khan's activiteiten in Nederland

1. De Pakistani Abdul Q. Khan ging in 1963, na een vooropleiding in Pakistan en de BRD in Delft metaalkunde studeren en studeerde daar in 1967 af. Van 1968 - 1972 studeerde Khan in Leuven en promoveerde aldaar.
2. In 1972 ontstond een vacature bij het FDO (Fysisch Dynamisch Onderzoek Laboratorium) te Amsterdam, een onderdeel van VMF (Verenigde Machine Fabrieken), dat betrokken is bij bepaalde aspecten van de ontwikkeling van apparatuur op het gebied van het ultracentrifugeprocédé t.b.v. Urenco-Nederland. Deze vacature ontstond door het ontslag van een metallurg in dienst van FDO. Er is geen aanwijzing dat dr. Khan zou zijn "binnen geloodst"; het ging hier om een op normale wijze ontstane vacature gevolgd door een normale sollicitatieprocedure.
3. Er is een veiligheidsonderzoek ingesteld naar dr. Khan. Daarbij zijn geen gegevens aan het licht gekomen die Khan's inschakeling bij FDO in de weg stonden.
4. Over zijn toelating is indertijd geen mededeling gedaan aan de Troika-partners. Khan's werkzaamheden bij FDO vielen immers niet onder de werkingssfeer van het Verdrag van Almelo, aangezien FDO geen tot het Urenco samenwerkingsverband behorende onderneming is.
5. De opdrachten van UCN aan FDO waarbij Khan betrokken was gingen over sommige metallurgische specificaties van de centrifuges. Khan moest kwalificatie-rapporten opmaken en heeft daarmee kennis gekregen van een beperkt deel van de UC-technologie en UC-research.
6. In een tijdsbestek van twee maanden is dr. Khan gedurende in totaal 16 mandagen op de kantoren van UCN-Almelo gedetacheerd geweest voor het vertalen van sommige metallurgische specificaties van de G-2. Gedurende zijn verblijf in Almelo was Khan beperkt in zijn bewegingsvrijheid; hij had alleen toegang tot het kantoorgedeelte van Almelo en hij is noch in de UC-fabriek geweest, noch in de cascade-hall.
7. Einde 1975 is Khan binnen FDO overgeplaatst naar een andere afdeling waar hij niet meer met UC-zaken te maken kreeg. Deze overplaatsing geschiedde omdat Khan gesignaleerd was op de nucleaire beurs NUCLEX in Basel, duidelijk doende om allerlei nucleaire gegevens te verzamelen, iets waartoe FDO hem geen opdracht had gegeven, terwijl FDO evenmin wist dat Khan voornemens was deze beurs te bezoeken. Dit feit en het vermoeden dat hij wellicht een, overigens ongeclassificeerd, technisch FDO-meetrapport aan de Pakistaanse ambassade te Brussel had doorgegeven (welke kort daarop een zeer gerichte order plaatste bij een Frans bedrijf, waarvan de specificaties alleen maar afkomstig konden zijn uit dat document) leidden ertoe dat Khan naar een andere afdeling van FDO werd overgeplaatst, alwaar hij na enige maanden ontslag nam. Khan's "verdachte" activiteiten deden zich voor na een familiebezoek in Pakistan voorjaar 1975.

8. Na zijn ontslag teruggekeerd in Pakistan kreeg Khan een functie bij de afdeling research and development van het Pakistaanse Ministerie van Financiën voor een driejarig wetenschappelijk project en kreeg Khan tevens te maken met de Special Works Organisation die onder leiding staat van de Pakistan Atomic Energy Commission. Deze organisatie is hoogstwaarschijnlijk belast met de leiding van het Pakistaanse UC-programma. Over de exacte bezigheden van Khan binnen die S.W.O. staan geen gegevens ter beschikking

In particuliere correspondentie van Khan met een vroegere FDO-collega beweert betrokkene dat zijn contract met de Pakistaanse overheid inmiddels is afgelopen en dat hij overweegt binnenkort weer naar het buitenland (Australië) te vertrekken, waar hem een functie als hoogleraar zou zijn aangeboden.

9. Gezien Khan's specialisatie (metallurgie) en zijn functie bij FDO moet worden aangenomen dat hij slechts over een klein gedeelte van de kennis inzake het UC-procédé beschikt. Indien het bericht over Khan's aanstaande vertrek uit Pakistan op waarheid berusten/zou dit er op wijzen dat althans zijn huidige betekenis voor het Pakistaanse UC-programma niet cruciaal is.

/ zou dan

1. Op een codeber. mag teleg. niet in open taal wor- geantwoord, tenzij aan bepaalde voorwaarden voldaan (zie Richtlijnen).
 2. Afschriften van codeberichten mogen uitsluitend door de afdeling Verbind- dingen worden vervaardigd.
 3. Over de inhoud van een codeber. mag niet met verwijzing naar dat bericht per telefoon worden gesproken. Dossiers, welke codeber. bevatten, dienen veilig te worden opgeborgen.

KOPIE:
 gs
 m n t s
 dgpz ap dpn
 dges dgis
 plv. dgis
 plan amad
 aod ps
 adv. dgis
 drw
 doa, -/za
 dwh, -/nc
 dio, -/pi

MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN

AFDELING VERBINDINGEN

's-GRAVENHAGE, LANGE HOUTSTRAAT 28
 TEL. Nos: 465622; 614941 - 2531

ONTVANGEN
 CODEBERICHT

DATUM VAN ONTVANGST:
 14 juni 1979.

BESTEMD VOOR:
 min. van b.z.

REFERENTIE No: 13639	KOPIE No: 1
Dir./Afd.: <i>DRW/JAT</i>	
Visie	
Ag. No: <i>167746</i>	
Dossier: <i>813.339.2 Pakistan</i>	

DATUM VAN AFZENDING:
 13 juni 1979.

AFKOMSTIG VAN: w a s h i n g t o n

PARAAAF/OPM.:

~~CONFIDENTIEEL~~

i m m e d i a t e

onderwerp:- verzoek tweede kamerfractie ppr inzake tekst cbs-tv uitzending inzake neder- landse connectie pakistaans nucleair programma.

ambassade werd heden opgebeld door persoon die zich identificeerde als roell van de tweede kamerfrac- tie van de ppr, en die bemiddeling verzocht ter ver- krijging van de tekst van een cbs-news televisie uit- zending van 11 dezer welke betrekking had op de ver- werving door pakistan van uranium verrijkingstechnolo- gie uit nederland. een bericht over deze cbs-tv uit- zending zou langs het kanaal van upi hedenmorgen zijn verschenen in de volkskrant.

aan de heer roell is toegezegd dat zou worden na- gegaan of de tekst kon worden verkregen. bij infor- matie bij cbs bleek er inderdaad een uitzending over dit onderwerp te zijn geschied op jl. maandag. voor dit nieuwsitem bleek zoveel belangstelling te bestaan dat cbs in afwijking van de regel dat verbatims van uitzendingen eerst in de week volgend op die van de uitzending ter beschikking worden gesteld, deze tekst reeds heden is gaan uitreiken.

mede omdat niet kan worden vastgesteld of de heer roell een functie vervult bij de ppr fractie en in het bevestigende geval welke, alsook om u in de gelegen- heid te stellen kennis te nemen van de onderhavige tekst, zal het verbatim u heden per open telex toe- gaan.

ik moge u verzoeken indien er geen bezwaren zijn welke zich daartegen zouden verzetten, en welke zich hier niet laten voorzien, de tekst naar de heer roell te willen doorgeleiden, indien deze inderdaad door u als behorende tot de ppr-fractie of -staf kan worden geïdentificeerd.

zouden er daar tegen wel bezwaren bestaan, dan zou ik zulks gaarne omgaand vernemen, voor het geval betrokkene zich andermaal tot de ambassade zou wenden. ten overvloede moge nog worden medegedeeld, dat van cbs intussen bericht werd ontvangen dat ook op

AFGESCHIEDEN

ONTVANGEN CODEBERICHT

Ref. no.: 13639

VERVOLG 2

Rubricering: ~~CONFIDENTIEEL~~

dinsdag nog een uitzending aan hetzelfde onderwerp is gewijd. de tekst daarvan zal donderdagmorgen, na aankomst ervan uit new york, kunnen worden verkregen. indien de inhoud daar aanleiding toe geeft zal die tekst te uwer kennisneming worden geseind.

tammenoms bakker 526

~~CONFIDENTIEEL~~

1. Op een codeber. mag teleg. niet in open taal worden gezegd, tenzij aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan (zie Richtlijnen).
2. Afchriften van codeberichten mogen uitsluitend door de afdeling Verbindingen worden vervaardigd.
Oms de inhoud van een codeber. mag niet met verwijzing naar dat ber. per telefoon worden gesproken.
Dozars, welke codeber. bevatten, dienen veilig te worden opgeborgen.

COPIE-MEMORANDUM

Van: DIO/GV

15 juni 1979

Aan: PS via DIO/PI - Chef DIO

Nr.: 102/79

Onderwerp: Pakistan

Ter invoeging in het dossier voor de
EPS-ministeriële bijeenkomst op 18 dezer
doe ik U hierbij toekomen een aantekening
met bijlagen n.a.v. het agendapunt "de
situation au Pakistan".

"La situation au Pakistan" staat op de agenda van de komende ministeriële EPS-bijeenkomst. Terzake diene, voorzover hierbij ontwapenings- en non-proliferatie-kwesties zijn betrokken, het volgende.

1. Over het Pakistaanse nucleaire programma en de rol daarbij gespeeld door Westerse landen, inclusief Nederland, is U onlangs een uitvoerig interim-rapport toegegaan. Het EPS-overleg lijkt niet de plaats om op aspecten van dat interim-rapport in te gaan.
2. Primair zij verwezen naar brief ambassade New Delhi van 14 mei j.l. (bijgevoegd) waarin op duidelijke wijze het probleem wordt geschetst van een mogelijke nucleaire wapenwedloop tussen India en Pakistan, beiden geen partij bij het NPV. Eveneens is van belang bericht rood 13468 uit Washington, hierbij.
3. Amerikaanse pogingen om India safeguards te doen aanvaarden op al zijn vreedzame nucleaire activiteiten hebben tot dusver gefaald. Een Indo-Amerikaanse commissie die zich sinds begin van dit jaar over dit probleem heeft gebogen, mede in verband met Amerikaanse uranium-leveranties voor Indiase reactoren, is onverrichterzake uiteen gegaan. India is van mening dat dit probleem globaal moet worden behandeld en dat juist de kernwapenstaten de eerste nodige stappen dienen te ondernemen om de horizontale en vooral de verticale proliferatie tegen te gaan. Men kan zeker begrip hebben voor dat Indiase standpunt, doch tot in het onredelijke volgehouden leidt zulks tot een gevaarlijke vorm van "brinkmanship" die men nu ziet ontstaan tussen India en zijn buurland Pakistan.
4. Een recent aanbod van Pakistan om op basis van wederkerigheid in beide landen "full scope safeguards" te aanvaarden is door India niet beantwoord. Beide landen blijven beweren dat zij uitsluitend vreedzame bedoelingen nastreven met hun nucleaire research en activiteiten.

Ook de Indiase kernexplosie van 1974 is nadrukkelijk geafficheerd als een PNE (peaceful nuclear explosion).

5. Indien op dit terrein geen verdere initiatieven worden ontwikkeld dreigt, onder het mom van vreedzaam gebruik, het gevaar van een nucleaire wapenwedloop tussen beide landen, waarbij ook andere landen (M.Oosten !) kunnen worden betrokken. Zelfs de meest strikte toepassing van export-controle op nucleaire onderdelen kan niet absoluut voorkomen dat een land installaties ontwikkelt t.b.v. zijn nucleaire bewapening. Dit ligt aan de aard van de nucleaire technologie.
6. Het zou bevordelijker zijn voor een veiliger situatie in die regio indien de kernwapenstaten, maar in elk geval de drie meest betrokkenen onder hen, VS, SU en China aan zowel India als Pakistan op enigerlei formele wijze gezamenlijk een negatieve nucleaire veiligheidsgarantie (negative nuclear security guarantee) zouden geven. Daarmee zou in beide landen het gevoel van veiligheid kunnen terugkeren en het gevoel van vertrouwen in elkanders bedoelingen bevorderen. Deze veiligheids-garanties zouden wel gekoppeld moeten worden aan internationale waarborgen op alle vreedzame nucleaire activiteiten in beide landen om te verzekeren dat geen militair gebruik van kernenergie-installaties wordt overwogen. Ondanks eerdere mislukte pogingen in die richting kan men stellen dat, wat tussen India en Pakistan op bilaterale basis niet mogelijk bleek, misschien wel mogelijk wordt door tussenkomst van de Grote Drie.
7. De Negen zouden hun goede diensten kunnen aanbieden om bij India en Pakistan te sonderen of een dergelijke benadering kans op succes heeft. Wel dient overwogen te worden dat de U.S. er - blijkens recente uitlatingen - de voorkeur aan geven via "quiet diplomacy" te werken. Daarom is het wellicht nodig à Neuf van gedachten te wisselen over de wenselijkheid van een voorafgaande sondering in Washington of een bemiddelingspoging van de Negen welkom zou zijn. Vervolgens zou in New Delhi en Islamabad gesondeerd moeten worden.

Een demarche door de Presidence namens de Negen - dan wel, indien Frankrijk zich afzijdig wil houden, zo mogelijk gecoördineerde nationale démarches - bij India en Pakistan zou niet alleen de zaak van de vrede en veiligheid dienen, maar ook die van de werkelijk vreedzame toepassing van kernenergie waaraan beide landen groot belang hechten. De vraag rijst in dit verband of het uitroepen van een, beide landen omvattende, "nuclear weaponfree zone", naar analogie van het Verdrag van Tlatelolco, kans op slagen kan bieden. Gezien de traditionele Indiase opstelling daarover (het initiatief moet uitgaan van de regio zelf), lijkt dit middel thans minder perspectieven te bieden.

Volledigheidshalve zij eraan herinnerd dat in de 33e AVVN door de Sowjet-Unie een resolutie is ingediend (en aanvaard met 137 voor, 2 tegen (China en Albanië) en 4 onthoudingen (Frankrijk, Pakistan, Somalië, Turkije) waarin de wenselijkheid van een internationaal verdrag inzake nucleaire veiligheidsgaranties werd benadrukt en waarin de CD wordt gevraagd onderhandelingen te openen over het sluiten van zo'n verdrag. Pakistan diende een soortgelijke resolutie annex ontwerp-verdrag in, die is aanvaard met 108 stemmen voor (waaronder de Negen), 0 tegen en 12 onthoudingen (waaronder de VS, SU en India).

Voor de goede orde gaan hiernevens de vijf formules voor negatieve nucleaire veiligheidsgaranties zoals door de kernwapenstaten geformuleerd.

PS In verband met het bovenstaande diene nog dat een eventuele Pakistaanse PNE (peaceful nuclear explosion) de verdere samenwerking tussen leveranciers- en afnemerslanden sterk zou belasten en dat meer stringente non-proliferatie-condities daarvan het gevolg zouden zijn. Ook zou zo'n PNE het streven naar een brede internationale consensus over vreedzaam gebruik van kernenergie aanzienlijk bemoeilijken. De Australische TZ verwoordde heden deze argumenten en deelde mee dat Australië inzake de kwestie-Pakistan voorstander was van een "concerted approach" door Westerse landen en sommige non-aligned landen.

ONTVANGEN TELEXBERICHT DUSSIERKOPIE

nr. 993-.276

Kopie:

m r t s dgpz ap dges die des drw
dgis plan amad dpn dcu dio,-/afdn/ec
deu,-/me/oe/we dwh,-/nc doa
jura dav vdo aod

Dir. DRW/AE	Visie
Ag. no. 165428	
Dossier 013.339.2	
Pakistan	

washington 134 jun 1979

afkomstig van washington
bestemd voor min van bz

i m m e d i a t e

onderwerp verzoek zijdens ppr-fractie om medewerking ter
verkrijging tekst cbs-tv uitzending inzake
pakistans nucleaire technologie

met verwijzing naar bericht langs andere weg volgt hieronder
tekst van cbs-tv 'eveningnews with walter cronkite' dd maandag
11 juni, gewijd aan verwerving uranium verrijkingstechnologie
door pakistan. namens ppr-fractie in tweede kamer verzocht een
heer roëll heden 13/6 telefonisch door bemiddeling van deze post
letterlijke tekst te mogen ontvangen ivm vermelding gebeurtenissen
almelo daarin. moge in overweging geven dat tekst uwerzijds naar
betrokkene wordt doorgeleid.

de tekst van het op 11 juni uitgezonden programma luidt
als volgt:

q u o t e

cbs evening news with walter cronkite 1
-----

c r o n k i t e : the focus of the vienna summit this friday between
president carter and soviet leader brezhnev will be on limiting
strategic arms of the two superpowers. but a potentially greater
threat to world security is the unbridled possession of nuclear
weapons by the not-so-superpowers. one of them is pakistan, which
is on the verge of entering the once exclusive nuclear club. in the
first of two reports, bill mclaughlin tells us about pakistan and
the islamic bomb.

b i l l m c l a u g h l i n : may 18th, 1974: a seismograph
measures an underground explosion in the rajasthan desert. india
has the bomb. the aftershocks were felt around the world. they
were felt most strongly in pakistan. pakistan and india have gone
to war three times since 1948. the pakistanis decided they needed
a bomb, too.

zulfikar ali bhutto, the former president of pakistan, started
their nuclear weapons program. he once wrote, 'there's hindu
bomb, a jewish bomb, and a christian bomb. there must be an islamic
bomb.' now, five years later, it's expected that pakistan will be
able to explode its islamic atomic bomb within two to five years.
it has reached this point simply and directly. it has purchased
with libyan money the necessary components on the open market.
in effect, pakistan has bought the bomb.
pakistan's first move was to come here to france. in 1976, f

blad 2 nr. 993.276

and pakistan signed an agreement under which france would build a plant that would reprocess nuclear fuel into plutonium. plutonium can be used to make a bomb. the carter administration managed to convince france to back away from that deal.

but the pakistanis had an alternative plan. they knew that the first bomb ever used in warfare, the one used at hiroshima, was made from uranium. natural uranium can't be used to manufacture nuclear weapons. to get the kind needed to produce an explosion, pakistan needed one of these, a gas centrifuge plant.

there are only two commercial gas centrifuge plants operating in the world., one in england, the other here in almelo, holland. the technology of the gas centrifuge is highly classified, but not so classified it would seem that pakistan couldn't get a hold of it. (m c l a u g h l i n) : one of their scientists got the plans to almelo. diplomatic sources have told cbs news that a pakistani scientist gained access to the gas centrifuge plans for uranium enrichment while working here at the f.d.o. technical works in amsterdam.

f.d.o. was a subcontractor for the gas centrifuge plant at almelo. the scientist was dr. abdel quader kahn, who graduated from the university of louvain in belgium in 1972, with a doctorate in metallurgy. he worked here from 1973 to 1975 when he quit. he went home to pakistan, taking the plans for the gas centrifuge plant with him. he told friends that he had a job offer that he couldn't refuse. he did not tell them that the job was building an atom bomb.

that left the problem of money. pakistan is a poor country. tremendous amounts of money would be needed to finance a nuclear weapons program. the pakistanis needed a godfather, and they found one, colonel muammar qaddafi of libya.

intelligence sources tell cbs news that the libyans are financing pakistan's program to build the bomb - the islamic atomic bomb. qaddafi has been trying unsuccessfully to buy a complete atomic bomb for years. he offered the pakistanis a blank check. with qaddafi's money in hand, the pakistanis began a shopping trick, a market-basket approach to buying nuclear weapons. teams of pakistani agents were directed to france, switzerland, great britain, west germany and the united states to buy the needed parts. they bought inverters, high speed motor drives, from at least one company in california. government officials who know will not reveal the name of the firm.

the pakistani project was first located in this building in brussels, belgium, and then later, for security reasons, moved to this small house in a village perched above bonn, west germany. the man whose name is on the door is a pakistani procurement officer.

the pakistanis did their best to keep their shopping trip a secret. more inverters were ordered through team industries near stuttgart, west germany. but team industries did not make the inverters., they were actually made here at emerson electric in swindon, in the west country of england.

(m c l a u g h l i n) : the pakistanis obtained at least 30 inverters from emerson and air freighted them home from london on pakistan international airlines.

at v.a.t., in the tiny village of raag, switzerland, near liechtenstein, they bought high vacuum valves. while we were there, an american representative of the firm questioned us while his swiss colleague took pictures.

n o r m a n p e a c o c k (v.a.t. representative): they prefer that you not come over into the neighborhood to photograph just because they are not sure what uses will be made of the information.

r e p o r t e r : well, uh--
p e a c o c k : and i suppose they're a little sensitive on the

blad 3 nr. 993.276

point, the fact that you're here.

m c l a u g h l i n : the pakistanis also placed several orders through cora engineering, which has offices discretely tucked away beneath the swiss alps in the town of chur.

L o n d o n : the pakistani shopping trip first came into the open when a question about it was raised last august in the british house of commons by a labor m.p., frank allaun.

f r a n k a l l a u n (member of parliament): it horrified me, and to think that they were getting away with it. it seems to me that the bomb is no longer a secret. it's an engineering job.

m c l a u g h l i n : the problem is the pakistanis did get away with it. on april 6th, the u.s. reacted by cutting off economic aid to pakistan. but, as assistant secretary of state thomas pickering told senator john glenn at a senate hearing, it was too late.

s e n a t o r j o h n g l e n n (d-ohio): until we feel that we have stopped the flow of equipment enough that they will not be able to manufacture nuclear devices.

t h o m a s p i c k e r i n g (assistant secretary of state): in-- that i can answer conclusively by saying we do not feel we have stopped the flow of equipment enough to do that.

m c l a u g h l i n : pakistan's ambassador to west germany denied his country is building a nuclear device, but he did admit that it's been doing some shopping.

i f t i k b a r a l i (pakistani ambassador to west germany): now, what we are buying and what we have bought is-- is nothing that can't be used in our industrial development projects. now, if you could deduce from-- from there that these bits and pieces picked up from various parts of the world are going to make a reprocessing plant in pakistan, or are going to give pakistan nuclear capability, then we are providing you with the answer, the answer is don't discriminate against us.

m c l a u g h l i n : as a direct result of pakistan's secret efforts to acquire nuclear weapons capability, the u.s. sent teams of diplomats and experts to western europe and japan to try to make nuclear proliferation more difficult in the future, and to discuss the implications of a pakistani or islamic bomb.

we'll examine those implications in our next report.
bill mclaughlin, cbs news, london.

c r o n k i t e : to make a bomb, high grade uranium or plutonium is needed. and the chairman of the nuclear regulatory commission said today that there have been six to ten thefts of that bomb-grade material from american plants. but joseph hendric told a house subcommittee hearing that none apparently got into the hands of terrorists. he said most appears to have been stolen by plant workers wanting souvenirs.

the largest theft, some 200 pounds in the mid-sixties, was believed, but never proved, to have been diverted to israel. the thefts took place some years ago, and officials said that security has been tightened in recent years., although, on added, he "did not feel the situation is entirely satisfactory."

and that's the way it is, monday, june 11th, 1979. this is walter cronkite, cbs news. good night.

(a n n o u n c e m e n t s)

a n n o u n c e r : this has been the c b s e v e n i n g news with w a l t e r c r o n k i t e .

u n q u o t e

naarriwinst van boy...
Walter Cronkite... van... uitge... -

blad 4 nr. 993.276

na ontvangst van bovenstaande tekst werd inmiddels ook nog verkregen de tekst van de in dezelfde 'cbs evening news with walter cronkite' rubriek van dinsdag 12 juni uitgezonden vervolgreportage, welke nader inging op de proliferatie aspecten.

deze tekst, waarom de ppr vertegenwoordiger niet met name heeft gevraagd, luidt:

q u o t e

ii

--

c r o n k i t e : we reported last night on how pakistan successfully had shopped around the world for the ingredients of a nuclear bomb. in his concluding report, bill mcLaughlin explores the implications of pakistan and the islamic bomb.

b i l l m c l a u g h l i n : pakistan's plan to build an atomic weapon with libyan financial aid, to build what amounts to an islamic atomic bomb, presents the u.s. with a wide array of serious political headaches.

even though india exploded a nuclear device five years ago, it still insists that its nuclear program is peaceful. a pakistani bomb will almost certainly change that. dr. theodore taylor, one of america's foremost designers of nuclear weapons, put it this way: t h e o d o r e t a y l o r (nuclear scientist): i find it hard to imagine that we are not seeing the start of an arms race in the indian subcontinent.

m c l a u g h l i n : but it isn't just an indo-pakistan nuclear conflict the world has to worry about: nuclear weapons in the possession of pakistan could lead to proliferation on a massive scale. reliable intelligence sources believe libya wants it to be the islamic bomb, the nuclear sword of the moslem world. and pakistan not only has close relations with libya, it is also deeply committed to the palestine liberation organization.

for example, western intelligence officials report that pakistan is training a plo crew to use a 30-year-old british-built submarine. that makes the pakistani bomb a direct threat to israel and to egypt, which, like israel, now is on the enemy's list of the radical moslem states. intelligence officials believe it's unlikely that either israel or egypte would allow an enemy in the region to acquire nuclear weapons without a fight. the middle east is already a dangerous place, but there's the likelihood that it will get more dangerous.

and washington is now concerned that one of the nations most affected by an islamic bomb might be tempted to destroy pakistan's budding nuclear facilities. that nation could be india, or israel, or perhaps even the soviet union, which signed a 20-year peace and friendship treaty with india in 1971, and, which, is now trying to exert its control over pakistan's other neighbor, afghanistan.

and there are other problems with equally serious implications: (m c l a u g h l i n) : pakistan's nuclear program also means that the entire range of international safeguards against the spread of nuclear weapons carefully built over the years such as the international atomic energy agency, set up in 1957, the nuclear nonproliferation treaty, signed in 1968., the u.s.'s own nuclear nonproliferation act, signed by president carter in 1978., and the export control lists of the nuclear powers, simply do not work.

pakistan proved they do not work.
t a y l o r : the scenarios you can invent for a nuclear war

blad 5 nr. 993.276

breaking out are just getting more and more complex, and multitudinous and believable. i am very pessimistic about efforts by - even joint efforts by the united states and the soviet union, and even if they included china - to try to do things that will prevent nuclear weapons from appearing more or less routinely in the armaments of other countries.

m c l a u g h l i n : pakistan was not even a nation., it was still part of british india when the american atomic bomb destroyed hiroshima. the u.s. nuclear monopoly lasted only four years. we were swiftly joined by the soviet union, great britain, france and china. india joined the nuclear club in 1974. it's widely believed that israel and south africa either have nuclear weapons or could assemble them on short notice. the list of other nations that could have nuclear weapons within two to four years cuts across the globe.

washington's prospects of halting the spread of nuclear technology in its deadliest forms are not good. there's a long list of countries lined up behind pakistan waiting to join the nuclear club. and given the state of the world right now, they may not have to wait too long before prophecy of libya's colonel qaddafi is fulfilled:

"atomic weapons will be like traditional ones, possessed by every state according to its potential. we will have our share of this new weapon."

bill mclaughlin, cbs news, washington.

u n q u o t e

tammenoms bakker 993.275 *CB*

=====

38

dossierkopie

MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN

AFDELING VERBINDINGEN

's-GRAVENHAGE, LANGE HOUTSTRAAT 28
TEL. Nos: 465622; 614941 - 2531

VERZONDEN
CODEBERICHT

DATUM VAN VERZENDING:

14 juni 1979.

AFKOMSTIG VAN:

min. van b.z.

REFERENTIE No: 8143	KOPIE No: 1
Dir./Afd.: dio/ov	<i>ZR/AT</i>
Visie	
Ag. No:	
Dossier:	<i>D/3.339.2</i>

MINUUT GEPARAFEERD DOOR:

P. de Koster

vbr/ett/tvs/dgis

BESTEMD VOOR:

w a s h i n g t o n

PARAAF/OPM.:

1677/b

~~CONFIDENTIEEL~~

onderwerp: verzoek tweede kamerfractie p.p.r. inzake tekst c.b.s.-t.v. uitzending inzake nederlandse connectie pakistaans nucleair programma

AFGESCHREVEN

r.u.c. 526

bewuste roell behoort inderdaad tot de staf van de p.p.r.-fractie in de tweede kamer. aan hem is dezerzijds de verbatim tekst van c.b.s.-t.v. "evening news with walter konkrite" van 11 juni jl. (r.u.t. 993.276) toegezonden.

celer 199.

hu

~~CONFIDENTIEEL~~

MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN
AFDELING VERBINDINGEN
's-GRAVENHAGE, LANGE HOUTSTRAAT 28
TEL. Nos: 465622; 614941 - 2531

REFERENTIE No: 8256	KOPIE No: 1
Dir./Afd.: dpn	
Visie	
Ag. No: 173.743	
Do.	

VERZONDEN CODEBERICHT

DATUM VAN VERZENDING:

18 juni 1979

AFKOMSTIG VAN:

min van b.z.

MINIATIEPARAFEERD DOOR:

jeb/tvs/dgis/s

AFGESCHREVEN

PARAAF/OPM.:

bestemd voor : bonn - brussel amb - brussel pv eg - brussel
pv navao - geneve pv - londen - pv new york -
washington - parijs amb - wenen pv iaee -
bern - islamabad - new delhi - tripoli

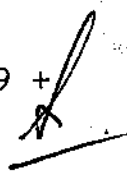
~~CONFIDENTIEEL~~

onderwerp: ucn/pakistan

te uwer info diene dat woordvoering alhier bij
vragen over nrc/ah artikel dd 16/6 (vide sp/79/115)
over het ontvreemden van ucn-geheimen door pakistaan
kahn, langs volgende lijnen reageert:

1. het artikel blijft voor rekening van nrc/ah.,
2. een onderzoek naar dergelijke berichten is reeds gaande
sinds november '78 en duurt nog steeds voort.,
3. de antwoorden op de kamervragen van jansen en
waltmans (vide mijn circulaire 1154 dd 12 mei
1979) werden gegeven naar de stand van het
onderzoek op dat moment.,
4. zolang het nog lopende onderzoek niet is afgerond
worden hierover geen mededelingen gedaan.

celer circ 99 +

~~CONFIDENTIEEL~~

Dossiers, welke codeber. bevatten, dienen veilig te worden opgeborgen.
4. Dossiers, welke codeber. bevatten, dienen veilig te worden opgeborgen.
uitsluitend door de afdeling verbou-
dingen worden vervaardigd.
geantwoord, tenzij aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan (zie Richtlijnen).

KOPIE:
gs
m r t s
dgpz ap dpn
dges dgis
plan plv dgis
amad adv dgis
aod ps
dav drw
doe, -/za
deu, -/we/me
dio, -/afdn/ec
jura
ez-geyzers
soza-versteeg
biza-mooi

211

Namens de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal heb ik de eer,
U mede te delen dat door het lid der Kamer

bijgaande vragen overeenkomstig artikel 107 van het Reglement van Orde zijn
ingediend, met verzoek om mondeling antwoord.

De griffier van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal.

V. Fred
commissie
Wag.

DD
PLVS
DKPZ
DGMS
DGIC
PLV/DGIS
DFK
VDO
AP
TH
<i>Lid</i> ter behandeling
<i>DFK</i>
Aanvaard interpell.
Informatiecode van DFK, LAP

Aan de

(133)

Mondelinge

Schriftelijke vragen van het lid-Van der Stoep (PvdA) aan de
Minister van Buitenlandse Zaken.

1. Oefenen behalve de Verenigde Staten ook andere staten (bv. de in
EPS-verband samenwerkende staten) druk uit op Pakistan om dit land
ervan te weerhouden een eigen atoombaak op te bouwen?
Welke rol heeft Nederland in dit verband gespeeld?

(1) Toelichting: Zie het NRC/Handelsblad dd. 16 juni 1979

*Deze vragen dienen ter aanvulling van de Mondelinge te
beantwoorden vragen van de leden Brinkhorst en Wattmans
aan de Ministers van Buitenlandse Zaken en Economische Zaken.*

Mondelinge vragen van de leden Jansen en Waltmans (beiden PPR)
aan de Ministers van Economische Zaken, Buitenlandse Zaken
en Binnenlandse Zaken

Jansen, Waltmans - Erza, Buzza, Biza

1. Is het waar, dat ~~op dit moment~~ ^{geandic is} een nader diepgaand onderzoek wordt ingesteld naar de activiteiten van Dr. Abdel Quader Kahn in Nederland in verband met de ontvreemding van essentiële gegevens van het ultracentrifuge-procédé?

2. ^{20 pi's} Op grond van welke nieuwe gegevens hebt u besloten tot dit nadere onderzoek?

3. Wilt u in het licht van deze nieuwe situatie ^(de beantwoording van) de schriftelijke vragen van de leden Jansen en Waltmans, ~~zitting 1978-1979, Aanhangsel 2229, opnieuw beantwoorden?~~ ^{d.d. 10 april j.l. in heroverweging nemen?}

4. Wilt u op korte termijn de vaste ~~commissies~~ ^(uit de Kamer) voor kernenergie en ^{van} Buitenlandse Zaken inlichten over de voortgang en resultaten van het nadere onderzoek?

5. ^{Zijn destijds de} ~~Waarom hebben~~ vragen, gesteld door het Britse parlementslid Frank Allaun in augustus 1978 over Pakistaanse transakties van materialen en apparatuur, welke nodig zijn voor de bouw van een uraniumsverrijkingsfabriek, ~~niet uw verontrusting gewekt?~~

6. Is het waar, dat Dr. Abdel Quader Kahn zich tijdens werkzaamheden op het fysisch-dynamisch laboratorium te Amsterdam in het bijzonder heeft beziggehouden met het verhitten en afkoelen van metalen houders, die voor het verrijkingsprocédé nodig zijn? ^{Oh twee kennis gekomen en, 20 pi's, heeft U dat aanleiding gegeven tot enigzins andere 20 pi's, welke?}

7. Zo ja, wilt u dan duidelijk maken waarom deze activiteiten "slechts een onbetekenend gedeelte van de ultracentrifugetechnologie" vormen?

8. Is de benoeming en taakopdracht van Dr. Abdel Quader Kahn, met de daaraan verbonden kennisuitwikkeling, ter goedkeuring voorgelegd aan de Gemengde Commissie?

18/6/79
te 12.30 uur
Zo neen, wilt u dan aangeven bij welk niveau van kennisuitwisseling goedkeuring vooraf door de Gemengde Commissie vereist is?

[Handwritten signature]

9. Vindt er bij andere instellingen en instituten onderzoek plaats ten behoeve van het toepassen en ontwikkelen van de ultracentrifugetechniek?

↳ Zo ja, bij welke?

10. Welke maatregelen hebt u genomen om te voorkomen, dat *ongewenste* kennisuitwisseling middels deze instellingen en instituten plaats kan vinden?

11. Hoe voorkomt u, dat kennis weglekt wanneer medewerkers van dergelijke instituten of van UCN hun dienstverband beëindigen en elders een nieuw dienstverband aangaan?

12. Is de "zaak-Kahn" ter sprake gekomen in het overleg van de Ministers van Buitenlandse Zaken in het kader van de Europese Politieke Samenwerking van 18 juni in Parijs?

13. Zo ja, welke verklaring is daar van de zijde van de Nederlandse regering afgelegd?

14. Was deze verklaring aanleiding voor het trekken van ~~conclusies~~ in EG-verband? Zo ja, welke?

Toelichting:

Bij Vraag 1: NRC-Handeisblad, 16 juni 1979

Bij Vraag 5: In ^{de in vraag 3 vermelde} antwoorden op vragen van de leden Jansen en Waltmans, ~~zitting 1978-1979, Aankhangsel 2229~~ ^{eerders} stellen de bewindslieden, dat zij tegen het eind van de maand oktober 1978 zijn geattendeerd op bedoelde Pakistaanse transakties.

Aankhangsel Kamerstukken, nr. 1117

vragen Jansen en Waltmans

- 1) Is het waar, dat een nader diepgaand onderzoek gaande is naar activiteiten van Dr Abdel Quader Kahn in Nederland in verband met de ontvreemding van essentiële gegevens van het ultracentrifuge-procédé?
- 2) Zo ja, op grond van welke nieuwe gegevens hebt U besloten tot dit nadere onderzoek?
- 3) Wilt U in het licht van deze nieuwe situatie de beantwoording van de schriftelijke vragen van de leden Jansen en Waltmans d.d. 10 april jl. in heroverweging nemen?
- 4) Wilt U op korte termijn de vaste commissie uit deze Kamer voor kernenergie en voor Buitenlandse Zaken inlichten over de voortgang en resultaten van het nadere onderzoek?
- 5) Zijn destijds de vragen, gesteld door het Britse parlementslid Frank Allaun in augustus 1978 over Pakistaanse transakties van materialen en apparatuur welke nodig zijn voor de bouw van een uraniumverrijkingsfabriek, te Uwer kennis gekomen en, zo ja, heeft U dat aanleiding gegeven tot enigerlei actie. Zo ja, welke?
- 6) Is het waar, dat Dr Abdel Quader Kahn zich tijdens werkzaamheden op het fysisch-dynamisch laboratorium te Amsterdam in het bijzonder heeft bezighouden met het verhitten en afkoelen van metalen houders, die voor het verrijkingsprocédé nodig zijn?
- 7) Zo ja, wilt U dan duidelijk maken waarom deze activiteiten "slechts een onbetekenend gedeelte van de ultracentrifuge-technologie" vormen?
- 8) Is de benoeming en taakopdracht van Dr Abdel Quader Kahn, met de daaraan verbonden kennisuitwisseling, ter goedkeuring voorgelegd aan de Gemengde Commissie?
Zo neen, wilt U dan aangeven bij welk niveau van kennisuitwisseling goedkeuring vooraf door de Gemengde Commissie vereist is?
- 9) Vindt er bij andere instellingen en instituten onderzoek plaats ten behoeve van het toepassen en ontwikkelen van de ultracentrifuge-techniek? Zo ja, welke?
- 10) Welke maatregelen

Toelichting:

bij vraag 1: NRC- Handelsblad, 16 juni 1979

bij vraag 5: in de in vraag 3 vermelde antwoorden op eerdere vragen van de leden Jansen en Waltmans stellen de bewindslieden, dat zij tegen het eind van de maand oktober 1978 zijn geattendeerd op bedoelde Pakistaanse transakties.

MdV.

IK WIL GRAAG VOOROP STELLEN DAT IK DE GEVOELENS VAN PIJNLIJKE VERRASSING DEEL WAARTOE DE RECENTE BERICHTEN OVER DE MOGELIJKE DIEFSTAL VAN UC-GEHEIMEN UIT NEDERLAND ONGETWIJFELD BIJ VELEN AANLEIDING HEBBEN GEGEVEN. IK ZEG MOGELIJKE DIEFSTAL, OMDAT HET ONDERZOEK TERZAKE NOG GAANDE IS. MIJN AMBTGENOOT VAN ECONOMISCHE ZAKEN ZAL DAAR NOG OP TERUGKOMEN INMIDDELS IS DE ZAAK ERNSTIG GENOEG OM DAAR NU BIJ STIL TE STAAN.

ER ZIJN INDERDAAD ZORGWEEKKENDE AANWIJZINGEN DAT PAKISTAN DOENDE IS ZICH EEN CAPACITEIT TOT HET VERRIJKEN VAN URANIUM TE VERWERVEN. DE INSPIRATIE DAARTOE LIJKT MIJ TE MOETEN WORDEN GETRACEERD NAAR DE KERNEXPLOSIE DIE INDIA OP 18 MEI 1974 TEWEEG HEEFT GEBRACHT. HOEWEL DIT EVENEMENT ZICH SJNDSDIEN NIET HEEFT HERHAALD EN DE HUIDIGE INDIASE REGERING ZULK EEN HERHALING OOK NIET WENST, HEEFT INDIA PAKISTAANSE VOORSTELLEN TOT HET VORMEN VAN EEN KERNWAPENVRIJZE ZONE OP HET INDISCHE SUBCONTINENT AFGEWEZEN, O.M. VANWEGE HET CHINESE KERNWAPEN. HET HEEFT TOTNUDIE OOK GEWEIGERD DE NUCLEAIRE OPTIE AF TE ZWEREN DOOR TOETREDING TOT HET NPV OF DOOR HET AANVAARDEN VAN IAEA-WAARBORGEN OP AL ZIJN NUCLEAIRE ACTIVITEITEN. PAKISTAN HEEFT EVENMIN EEN VERPLICHTING AANVAARD OM VAN DE NUCLEAIRE OPTIE AF TE ZIEN OF HET BEGINSSEL VAN "FULL SCOPE SAFEGUARDS" OMHELSD. HET KAN HELAAS NIET WORDEN ONTKEND DAT ERNSTIG REKENING MOET WORDEN GEHOUDEN MET HET GEVAAR VAN EEN COMPETITIE TUSSEN BEIDE LANDEN IN HET NUCLEAIRE VLAK. POGINGEN OM DIE ALSNOG TE VOORKOMEN, ZIJN GAANDE. GEZIEN DE DELICAAATHEID VAN DE SITUATIE, KAN IK DAAR THANS NIET VERDER OP INGAAN. GEZIEN DE GEVOELIGHEDEN DIE TUSSEN INDIA EN PAKISTAN LEVEN, MOET MET DE GROOTST MOGELIJKE TAKT TE WERK WORDEN GEGAAN. WAT VERDER MIJN ALGEMENE BENADERING BETREFT WIL

IK WEL OPMERKEN, DAT EEN MOGELIJKE GEVAARLIJKE ONTWIKKELING IN DE REGIO ALLEEN AFWENDBAAR LIJKT INDIEN BEIDE LANDEN ALSNOG HET BEGINSSEL VAN DE ZGN. "FULL SCOPE SAFEGUARDS" AANVAARDE. OFWEL PARALLEL AAN ELKAAR OF VIA ONDERLINGE OVEREENSTEMMING, WELKE LAATSTE IDEALITER DE VORM ZOU KUNNEN AANNEMEN VAN EEN OVEREENKOMST TOT DE VORMING VAN EEN KERNWAPENVRIJE ZONE.

AANGEZIEN IK MORGEN NIET IN DE KAMER AANWEZIG KAN ZIJN VANWEGE DE MINISTERRAAD IN BRUSSEL, WIL IK THANS VAN DE GELEGENHEID GEBRUIK MAKEN OM IN TE GAAN OP ENIGE VRAGEN DIE OP MIJN TERREIN LIGGEN.

de zaak met aan de orde is geweest

WAT BETREFT DE VRAGEN 12, 13 EN 14 VAN DE HEREN JANSSEN EN WALTMAANS KAN IK VERKLAREN DAT IK GETRACHT HEB DE PAKISTAN-PROBLEMATIEK IN PARIJS AAN DE ORDE TE STELLEN, MAAR DAT DE GELEGENHEID HEEFT ONTBROKEN DIE OOK WERKELIJK TE BESPREKEN.

AANGAANDE DE VRAGEN VAN DE HEREN BRINKHORST EN WALTMAANS KAN IK THANS OPMERKEN, DAT ZICH HET BEEID ONTVOUWT VAN PAKISTAANSE AANKOPEN IN EEN AANTAL WESTELIJKE LANDEN VAN ONDERDELEN VAN DE UC DIE, IN HET ALGEMEEN GENOMEN, NIET ALLEEN VOOR DAT DOEL BRUIKBAAR ZIJN MAAR OOK VOOR ANDERE INDUSTRIELE DOELINDEN WORDEN AANGEWEND. IK HEB REDEN OM AAN TE NEMEN DAT DA NIET ALLEEN IN ZWITSERLAND EN HET VERENIGD KONINKRIJK IS GEBEURD, MAAR OOK IN ANDERE LAND HET GAAT HIER OM MEERDERE LANDEN, WAARBIJ NEDERLAND - HELAAS - NIET KAN WORDEN UITGESLOT DIT VORMT ONDERWERP VAN HET LOPENDE ONDERZOEK WAARVAN IK EERDER SPRAK. HET GAAT HIER OM ONDERDELEN OF MATERIALEN DIE VALLen IN EEN SOORT GRIJZE ZONE DIE NIET PER DEFINITIE GEDEK ZIJN DOOR DE AFSPRAKEN VAN DE NUCLEAR SUPPLIEE GROUP OF DOOR DE ZGN. COCOM-LIJSTEN. U ZULT BEGRIPEN DAT HET NIET IN HET BELANG VAN DE ZAKEN IS OM HIEROVER MEER IN DETAIL TE TREDEN. IK ZOU

WILLEN VOLSTAAN MET TE VERWIJZEN NAAR DE
ANTWOORDEN OP DE SCHRIFTELIJKE VRAGEN VAN
DE G.A. JANSSEN EN WALTMAANS VAN 3 MET JL., MET
NAME OP DE VRAGEN 1, 5, 6 EN 9 VOOR WAT BETREFT
DE FREQUENTIE-OMZETTERS. WAT DE GEVOLGEN
ZOULDEN MOETEN ZIJN VAN VOOR DE BIJLATERALE
BETREKKINGEN TUSSEN NEDERLAND EN PAKISTAN
INDIEN DE BERICHTEN OVER ONTVREEMDING VAN
NUCLEAIRE GEHEIMEN UIT NEDERLAND JUUST ZOULDEN
ZIJN, KAN IK THANS SLECHTS HERHALEN DAT HET
ONDERZOEK NOG GAANDE IS; OP DE RESULTATEN
DAARVAN WIL IK NIET VOORUITLOPEN.

MdV

DE SITUATIE ZOALS DIE ZICH AANDIENT, IS UITER-
MATE ZORGELIJK. IK ONTKEN DIT NIET, WANNEER
IK TOCH OP ENIGE TERUGHOUDENDHEID MOGE AAN-
DRINGEN BIJ HET TREKKEN VAN CONCLUSIES OF HET
TREDEN IN DETAILS. ONS GEZAMENLIJK DOEL:
NON-PROLIFERATIE, LIJKT MIJ OM DIE REDEN DIE
TERUGHOUDENDHEID, OF LAAT IK ZEGGEN, TAKTVOLLE
DISCRETIE TE VRAGEN.

MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Redacteur:

Ettema Datum: 20-6

Par. Medeparaaf en datum:

Vastgesteld *ES* dat. 20/6

Visie na verzending:

MINUÛT

- 1. S
- 2. M
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.

Informatiekopie aan:

mr. v.d. Stoel
 DPN
 TP
 DGIS DGPE DGES
 DIO DRW

AFGESCHREVEN
 Voorzitter Tweede Kamer

AFGESCHREVEN

Rubricering:

Dienstonderdeel: DIO

Datum: *verz 21/6*

Onderwerp: Kamervragen

Kenmerk: DIO/PI

Bijlagen:

In originali:
 In afschrift:

172-605
 Aanvullingen/wijzigingen

Aangezien ik donderdag 21 dezer de Europese Raad te Brussel dien bij te wonen, moge ik u hiernevens een schriftelijk antwoord doen toekomen op de voor mondelinge beantwoording aangeboden vraag van het lid ^uder Kamer, de Heer Van der Stoel, ingezonden onder nr 79.0950B.

*met verzending
 van artikel 107
 lid 4 van het
 Reglement van
 Procedure van de Tweede
 Kamer*

M

Z.O.Z.

Paraaf typiste:

Mede-afdoening van agenda no.:

Rappel:

Antwoord van de Minister van Buitenlandse Zaken
op de vraag gesteld door het lid van de Tweede
Kamer, mr. Van der Stoep, nr. 79.0250 B.

Gezien de huidige delicate fase der ontwikkelingen, waarbij overigens niet alleen op Pakistan acht moet worden geslagen maar ook op India en de verhouding tussen deze beide landen, acht ik het thans niet opportuun terzake in details te treden. Ik moge volstaan met op te merken dat de kwestie Pakistan niet ter sprake is gekomen tijdens het EPS-ministers-overleg te Parijs op 18 Janar. Ik houd inmiddels nauw voeling met de Amerikaanse regering.

07

11.30 uur bij M

MEMORANDUM

*Spiegelhalve
rechtstreek bij p*

113.339.2

EGPZ
DGIS *beheer toe*
DGES
DIO
DRW
DOA
EZ (Geijzers)

Van: DIO/PI

Datum: 20 juni 1979

Aan: *M* via DIO - DRW - DGES - DGIS - S

No.: 23/79

Onderwerp: Pakistan/UC

*accu-
AT
heeft
ergo copie
in besta-
ning*

9

Bijgaand moge ik U een concept aanbieden voor een korte verklaring Uwerzijds in de Vaste Commissies voor BZ en Kernenergie hedenmiddag. Zij behandelt in grote trekken de non-proliferatieproblematiek rond de Pakistaanse affaire en gaat vervolgens in op enige vragen die eigenlijk morgen in de plenaire zouden moeten worden beantwoord maar waarvoor U de gelegenheid dan ontbreekt. De vraag van Mr. Van der Stoel zou, naar ik heb begrepen, schriftelijk worden beantwoord, zodat daarop niet wordt ingegaan.

Minister Van Aardenne zal op de interne Nederlandse problematiek ingaan, langs de lijnen van het verslag dat gisteren aan het Joint Committee over de affaire-Khan is uitgebracht. De tekst daarvan moet ik nog van EZ verkrijgen maar zal U zo spoedig mogelijk toegaan, evenals de concept-antwoorden van hem op de vragen die morgen mondeling zullen worden beantwoord.

In te voegen op blz. 2, na eerste volle alinea:

WAT BETREFT DE VRAAG VAN DE G.A. DE HEER VAN DER STOEL MOGE IK IN EERSTE INSTANTIE VERWIJZEN NAAR WAT IK EERDER HEB OPGEMERKT. DE SITUATIE IS TE DELICAAT OM DAAR THANS VEEL OVER TE ZEGGEN, TEMEER OMDAT NIET ALLEEN PAKISTAN MAAR OOK INDIA EN DE VERHOUDING TUSSEN DEZE BEIDE LANDEN IN HET BEELD MOETEN WORDEN GEBRACHT. IK WIL DAAROM VOLSTAAN MET TE WIJZEN OP DE STEUN DIE NEDERLAND STEEDS HEEFT GEGEVEN AAN PAKISTAANSE VOORSTELLEN IN DE ALGEMENE VERGADERING DER VN OM TE KOMEN TOT EEN KERNWAPENVRIJE ZONE OP HET INDISCHE SUBCONTINENT. IK VERWIJS VOORTS NAAR DE NIETLEVERING DOOR FRANKRIJK VAN EEN OPWERKINGSFABRIEK AAN PAKISTAN. IK WIJS ER TENSLOTTE OP DAT VERSCHILLENDE LANDEN, WAARONDER OOK NEDERLAND, MAATREGELEN HEBBEN GENOMEN OM DE EXPORT VAN VOOR UC-DOELEINDEN BRUIKBARE MATERIALEN, DIE OVERIGENS OOK WEL VOOR ANDERE INDUSTRIELE DOELEINDEN WORDEN AANGEWEND, ONDER CONTROLE TE HOUDEN.

MdV.

IK WIL GRAAG VOOROP STELLEN DAT IK DE GEVOELEN
VAN PIJNLIJKE VERRASSING DEEL WAARTOE DE
RECENTE BERICHTEN OVER DE MOGELIJKE DIEFSTAL
VAN UC-GEHEIMEN UIT NEDERLAND ONGETWIJFELD
BIJ VELEN AANLEIDING HEBBEN GEGEVEN. IK ZEG
MOGELIJKE DIEFSTAL, OMDAT HET ONDERZOEK TER-
ZAKE NOG GAANDE IS. MIJN AMBTGENOOT VAN
ECONOMISCHE ZAKEN ZAL DAAR NOG OP TERUGKOMEN.
INMIDDELS IS DE ZAAK ERNSTIG GENOEG OM DAAR NU
BIJ STIL TE STAAN.

ER ZIJN INDERDAAD ZORGWEKKENDE AANWIJZINGEN
DAT PAKISTAN DOENDE IS ZICH EEN CAPACITEIT
TOT HET VERRIJKEN VAN URANIUM TE VERWERVEN.
DE INSPIRATIE DAARTOE LIJKT MIJ TE MOETEN WORDEN
GETRACEERD NAAR DE KERNEXPLOESIE DIE INDIA OP
18 MEI 1974 TEWEEG HEEFT GEBRACHT. HOEWEL DIT
EVENEMENT ZICH SINSDIEN NIET HEEFT HERHAALD
EN DE HUIDIGE INDIASE REGERING ZULK EEN HEFHA-
LING OOK NIET WENST, HEEFT INDIA PAKISTAANSE
VOORSTELLEN TOT HET VORMEN VAN EEN KERNWAPEN-
VRIJE ZONE OP HET INDISCHE SUBCONTINENT AFGE-
WEZEN, O.M. VANWEGE HET CHINESE KERNWAPEN.
HET HEEFT TOTNUTOE OOK GEWEIGERD DE NUCLEAIRE
OPTIE AF TE ZWEREN DOOR TOETREDING TOT HET NPV
OF DOOR HET AANVAARDEN VAN IAEA-WAARBORGEN
OP AL ZIJN NUCLEAIRE ACTIVITEITEN. PAKISTAN
HEEFT EVENMIN EEN VERPLICHTING AANVAARD OM VAN
DE NUCLEAIRE OPTIE AF TE ZIEN OF HET BEGINSSEL
VAN "FULL SCOPE SAFEGUARDS" OMHELSD. HET KAN
HELAAS NIET WORDEN ONTKEND DAT ERNSTIG
REKENING MOET WORDEN GEHOUDEN MET HET GEVAAR
VAN EEN COMPETITIE TUSSEN BEIDE LANDEN IN HET
NUCLEAIRE VLAK. POGINGEN OM DIE ALSNOG TE
VOORKOMEN, ZIJN GAANDE. GEZIEN DE DELICAA THEID
VAN DE SITUATIE, KAN IK DAAR THANS NIET VERDER
OP INGAAN. GEZIEN DE GEVOELIGHEDEN DIE TUSSEN
INDIA EN PAKISTAN LEVEN, MOET MET DE GROOTST
MOGELIJKE TAKT TE WERK WORDEN GEGAAN. WAT
VERDER MIJN ALGEMENE BENADERING BETREFT WIL

IK WEL OPMERKEN, DAT EEN MOGELIJKE GEVAARLIJKE ONTWIKKELING IN DE REGIO ALLEEN AFWENDBAAR LIJKT INDIEN BEIDE LANDEN ALSNOG HET BEGINSSEL VAN DE ZGN. "FULL SCOPE SAFEGUARDS" AANVAARDEN OF WEL PARALLEL AAN ELKAAR OF VIA ONDERLINGE OVEREENSTEMMING, WELKE LAATSTE IDEALITER DE VORM ZOU KUNNEN AANNEMEN VAN EEN OVEREENKOMST TOT DE VORMING VAN EEN KERNWAPENVRIJE ZONE.

AANGEZIEN IK MORGEN NIET IN DE KAMER AANWEZIG KAN ZIJN VANWEGE DE MINISTERRAAD IN BRUSSEL, WIL IK THANS VAN DE GELEGENHEID GEBRUIK MAKEN OM IN TE GAAN OP ENIGE VRAGEN DIE OP MIJN TERREIN LIGGEN.

WAT BETREFT DE VRAGEN 12, 13 EN 14 VAN DE HEREN JANSSEN EN WALTMANS KAN IK VERKLAREN DAT IK GETRACHT HEB DE PAKISTAN-PROBLEMATIEK IN PARIJS AAN DE ORDE TE STELLEN, MAAR DAT DE GELEGENHEID HEEFT ONTBROKEN DIE OOK WERKELIJK TE BESPREKEN.

AANGAANDE DE VRAGEN VAN DE HEREN BRINKHORST EN WALTMANS KAN IK THANS OPMERKEN, DAT ZICH HET BEELD ONTVOUWT VAN PAKISTAANSE AANKOPEN IN EEN AANTAL WESTELIJKE LANDEN VAN ONDERDELEN VAN DE UC DIE, IN HET ALGEMEEN GENOMEN, NIET ALLEEN VOOR DAT DOEL BRUIKBAAR ZIJN MAAR OOK VOOR ANDERE INDUSTRIELE DOELEINDEN WORDEN AANGEWEND. IK HEB REDEN OM AAN TE NEMEN DAT DAT NIET ALLEEN IN ZWITSERLAND EN HET VERENIGD KONINKRIJK IS GEBEURD, MAAR OOK IN ANDERE LANDEN HET GAAT HIER OM MEERDERE LANDEN, WAARBIJ NEDERLAND - HELAAS - NIET KAN WORDEN UITGESLOTEN DIT VORMT ONDERWERP VAN HET LOPENDE ONDERZOEK WAARVAN IK EERDER SPRAK. HET GAAT HIER OM ONDERDELEN OF MATERIALEN DIE VALLEN IN EEN SOORT GRIJZE ZONE DIE NIET PER DEFINITIE GEDEKT ZIJN DOOR DE AFSPRAKEN VAN DE NUCLEAR SUPPLIERS GROUP OF DOOR DE ZGN. COCOM-LIJSTEN. U ZULT BEGRIJPEN DAT HET NIET IN HET BELANG VAN DE ZAAK IS OM HIEROVER MEER IN DETAIL TE TREDEN. IK ZOU

WILLEN VOLSTAAN MET TE VERWIJZEN NAAR DE
ANTWOORDEN OP DE SCHRIFTELIJKE VRAGEN VAN
DE G.A. JANSSEN EN WALTMANS VAN 3 MEI JL., MET
NAME OP DE VRAGEN 1, 5, 6 EN 9 VOOR WAT BETREFT
DE FREQUENTIE-OMZETTERS. WAT DE GEVOLGEN
ZOULDEN MOETEN ZIJN VAN VOOR DE BILATERALE
BETREKKINGEN TUSSEN NEDERLAND EN PAKISTAN
INDIEN DE BERICHTEN OVER ONTVREEMDING VAN
NUCLEAIRE GEHEIMEN UIT NEDERLAND JUIST ZOULDEN
ZIJN, KAN IK THANS SLECHTS HERHALEN DAT HET
ONDERZOEK NOG GAANDE IS; OP DE RESULTATEN
DAARVAN WIL IK NIET VOORUITLOPEN.

MdV

DE SITUATIE ZOALS DIE ZICH AANDIENT, IS UITER-
MATE ZORGELIJK. IK ONTKEN DIT NIET, WANNEER
IK TOCH OP ENIGE TERUGHOUDENDHEID MOGE AAN-
DRINGEN BIJ HET TREKKEN VAN CONCLUSIES OF HET
TREDEN IN DETAILS. ONS GEZAMENLIJK DOEL:
NON-PROLIFERATIE, LIJKT MIJ OM DIE REDEN DIE
TERUGHOUDENDHEID, OF LAAT IK ZEGGEN, TAKTVOLLE
DISCRETIE TE VRAGEN.

1

a. Heeft de Pakistaanse regering bij bedrijven in Zwitserland en het Verenigd Koninkrijk orders geplaatst voor de levering van essentiële onderdelen ten behoeve van de bouw van een verrijkingsfabriek in Pakistan naar het model van de Ultracentrifugefabriek in Almelo?

b. Zijn behalve in Zwitserland en het Verenigd Koninkrijk ook in andere landen bestellingen gedaan?

2

Betreft het hier bestellingen van producten die vallen onder de IAEA-waARBorgenregeling, respectievelijk onder de voorschriften van de Londense Nuclear Suppliers Club?

3

Is de Regering bereid om de Zwitserse en de Britse regeringen en de regeringen van eventueel andere landen, waar bestellingen zijn geplaatst, te verzoeken hun medewerking te weigeren aan de afgifte van exportvergunningen voor de betreffende producten naar Pakistan?

4

Welke zullen de gevolgen zijn voor de bilaterale betrekkingen tussen Nederland en Pakistan, indien de berichten inzake de ontvreemding van nucleaire geheimen in Nederland juist zijn?

Mondelinge vragen van de leden Jansen en Waltmans (beiden PPR) aan de Ministers van Economische Zaken, Buitenlandse Zaken en Binnenlandse Zaken

Jansen, Waltmans - Erza, Buzza, Biza

plandis

1. Is het waar, dat ~~op dit moment~~ een nader diepgaand onderzoek ~~wordt ingesteld~~ naar de activiteiten van Dr. Abdel Quader Kahn in Nederland in verband met de ontvreemding van essentiële gegevens van het ultracentrifuge-procédé?

2. ^{Zopi} Op grond van welke nieuwe gegevens hebt u besloten tot dit nadere onderzoek?

3. Wilt u in het licht van deze nieuwe situatie ^{de beantwoording van} de schriftelijke vragen van de leden Jansen en Waltmans, ~~zitting 1978-1979, Aanhangsel 2229, opnieuw beantwoorden?~~ ^{d.d. 10 april j.l. in heroverweging nemen?}

4. Wilt u op korte termijn de vaste ~~kan-~~ercommissies voor kernenergie en ^{van} Buitenlandse Zaken inlichten over de voortgang en resultaten van het nadere onderzoek?

5. ^{Zijn destijds de} ~~Waarom hebben~~ vragen, gesteld door het Britse parlamentslid Frank Alliaun in augustus 1978 over Pakistaanse transacties van materialen en apparatuur, welke nodig zijn voor de bouw van een uraniumsverrijkingsfabriek, ~~niet~~ ^{uw} ~~verontrusting~~ ^{gewekt?}

6. Is het waar, dat Dr. Abdel Quader Kahn zich tijdens werkzaamheden op het fysisch-dynamisch laboratorium te Amsterdam in het bijzonder heeft beziggehouden met het verhitten en afkoelen van metalen houders, die voor het verrijkingsprocédé nodig zijn?

7. Zo ja, wilt u dan duidelijk maken waarom deze activiteiten "slechts een onbetekenend gedeelte van de ultracentrifuge-technologie" vormen?

8. Is de benoeming en taakopdracht van Dr. Abdel Quader Kahn, met de daaraan verbonden kennisuitwisseling, ter goedkeuring voorgelegd aan de Gemengde Commissie?

Zo neen, wilt u dan aangeven bij welk niveau van kennisuitwisseling goedkeuring vooraf door de Gemengde Commissie vereist is?

18/6/79
te 12-14

[Handwritten signature]

9. Vindt er bij andere instellingen en instituten onderzoek plaats ten behoeve van het toepassen en ontwikkelen van de ultracentrifugetechniek?
↳ Zo ja, bij welke?
10. Welke maatregelen hebt u genomen om te voorkomen, dat ongewenste kennisuitwisseling middels deze instellingen en instituten plaats kan vinden?
11. Hoe voorkomt u, dat kennis weglekt wanneer medewerkers van dergelijke instituten of van UCN hun dienstverband beëindigen en elders een nieuw dienstverband aangaan?
12. Is de "zaak-Kahn" ter sprake gekomen in het overleg van de Ministers van Buitenlandse Zaken in het kader van de Europese Politieke Samenwerking van 18 juni in Parijs?
13. Zo ja, welke verklaring is daar van de zijde van de Nederlandse regering afgelegd?
14. Was deze verklaring aanleiding voor het trekken van conclusies in EG-verband? Zo ja, welke?

Toelichting:

By vraag 1: NRC-Handelsblad, 16 juni 1979

By vraag 5: In ^{de in vraag 3 vermelde} antwoorden op vragen van de leden Jansen en Waltmans, ~~sitting 1978-1979, Aanhangsel 2229~~ ^{eerder} stellen de bewindslieden, dat zij tegen het eind van de maand oktober 1978 zijn geattendeerd op bedoelde Pakistaanse transacties.

Aankomst Kamerluzen, nr. 1117

701

KOPIE:

gs (pers)
 m r t s
 dgpz dges
 dgis
 chef drw
 hfd drw/at
 chef dpn
 chef dio
 hfd dio/ov } pers
 hfd dio/pi }
 jura (mr. m.g.)

MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN
 AFDELING VERBINDINGEN
 's-GRAVENHAGE, LANGE HOUTSTRAAT 28
 TEL. Nos: 465622; 614941 - 2531

REFERENTIE No: 8 3 6 6	KOPIE No: 1
Dir./Afd.: drw/at	
Visie	
Ag. No: 170(21)	
Dossier: d13.339.2	

**VERZONDEN
 CODEBERICHT**

DATUM VAN VERZENDING:
 20 juni 1979

AFKOMSTIG VAN:
 min. van b.z.

MINUUT GERAPAFEERD DOOR:
J. Koster
 vgl/ett

BESTEMD VOOR: i s l a m m a b a d

PARAAF/OPM.:

~~CONFIDENTIEEL~~

AFGESCHREVEN

i m m e d i a t e

ter informatie per koerier: bonn - londen - washington

onderwerp: uc-pakistan

n. a. v. de u bekende affaire (zie celer 15 d.d. 8 mei j.l.) zijn van verschillende zijden parlementaire vragen gesteld aan mijn collegae van ez en biza en mijzelf. over deze zaak zal heden overleg plaatsvinden in een besloten bijeenkomst van de kamercommissies voor buitenlandse zaken en kernenergie terwijl voorts de vragen zelf, voor zover althans in eerste instantie op het terrein liggend van ez donderdagmorgen 21 juni a.s. mondeling zullen worden beantwoord, door mijn ambtgenoot van ez, daar ik zelf i.v.m. de europese raad afwezig ben. te uwer informatie volgt hierna de tekst van de vragen terwijl de van regeringswege te geven antwoorden en reacties u eveneens zo snel mogelijk zullen toegaan. in het algemeen moge ik u erop wijzen dat uit het onderzoek dat momenteel h.t.l. plaatsvindt inmiddels gebleken is dat aan deze zaak verschillende buitengewoon onaangename en delicate kanten zitten en ik moge u dan ook verzoeken indien u over deze zaak zou worden aangesproken, u uiterst terughoudend op te stellen.

- brinkhorst, waltmans - biza, ecza
1. a. heeft de pakistaanse regering bij bedrijven in zwitserland en het verenigd koninkrijk orders geplaatst voor de levering van essentiële onderdelen ten behoeve van de bouw van een verrijningsfabriek in pakistan naar het model van de ultracentrifugefabriek in almelo?
 b. zijn behalve in zwitserland en het verenigd koninkrijk ook in andere landen bestellingen gedaan?
  2. betreft het hier bestellingen van produkten die vallen onder de iaee-waARBorgenregeling, respectievelijk onder de voorschriften van de londense nuclear suppliers club?
  3. is de regering bereid om de zwitserse en de britse regeringen en de regeringen van eventueel andere landen, waar bestellingen zijn geplaatst, te verzoeken hun medewerking te

~~CONFIDENTIEEL~~

1. Op een codeber, mag teleg. niet in open taal worden geantwoord, tenzij aan bepaalde voorwaarden voldaan (zie Richtlijnen).

2. Afschriften van codeberichten mogen uitsluitend door de afdeling Verbindingen worden vervaardigd.

3. Over de inhoud van een codeber, mag niet met verwijzing bericht per telefoon worden gesproken. Dossiers, welke codeber, bevatten, dienen veilig te worden opgeborgen.

VERZONDEN CODEBERICHT

VERVOLG --- 2

Ref. no.: 8 3 6 6

Rubricering:

~~CONFIDENTIEEL~~

weigeren aan de afgifte van exportvergunningen voor de betreffende produkten naar pakistan?

4. welke zullen de gevolgen zijn voor de bilaterale betrekkingen tussen nederland en pakistan, indien de berichten inzake de ontvreemding van nucleaire geheimen in nederland juist zijn?

vragen v. d. stoel

oefenen behalve de verenigde staten ook andere staten (bv. de in'eeps-verband samenwerkende staten) druk uit op pakistan om dit land ervan te weerhouden een eigen atoombaak op te bouwen? welke rol heeft nederland in dit verband gespeeld?

vragen jansen en waltmans

- 1) is het waar, dat een nader diepgaand onderzoek gaande is naar activiteiten van dr abdel quader kahn in nederland in verband met de ontvreemding van essentiële gegevens van het ultracentrifuge-procedé?
- 2) zo ja, op grond van welke nieuwe gegevens hebt u besloten tot dit nadere onderzoek?
- 3) wilt u in het licht van deze nieuwe situatie de beantwoording van de schriftelijke vragen van de leden jansen en waltmans d. d. 10 april jl. in heroverweging nemen?
- 4) wilt u op korte termijn de vaste commissie uit deze kamer voor kernenergie en voor buitenlandse zaken inlichten over de voortgang en resultaten van het nadere onderzoek?
- 5) zijn destijds de vragen, gesteld door het britse parlamentslid frank allan in augustus 1978 over pakistaanse transakties van materialen en apparatuur welke nodig zijn voor de bouw van een uraniumverrijkingsfabriek, te uwer kennis gekomen en, zo ja, heeft u dat aanleiding gegeven tot enigerlei actie. zo ja, welke?
- 6) is het waar, dat dr abdel quader kahn zich tijdens werkzaamheden op het fysisch-dynamisch laboratorium te amsterdam in het bijzonder heeft beziggehouden met het verhitten en afkoelen van metalen houders, die voor het verrijkingprocedé nodig zijn?
- 7) zo ja, wilt u dan duidelijk maken waarom deze activiteiten "slechts een onbetekenend gedeelte van de ultracentrifuge-technologie" vormen?
- 8) is de benoeming en taakopdracht van dr abdel quader kahn, met de daaraan verbonden kennisuitwisseling, ter goedkeuring voorgelegd aan de gemengde commissie?
zo neen, wilt u dan aangeven bij welk niveau van kennisuitwisseling goedkeuring vooraf door de gemengde commissie vereist is?
- 9) vindt er bij andere instellingen en instituten onderzoek plaats ten behoeve van het toepassen en ontwikkelen van de ultracentrifuge-techniek? zo ja, bij welke?
10. welke maatregelen hebt u genomen om te voorkomen, dat ongewenste kennisuitwisseling middels deze instellingen en instituten plaats kan vinden?
11. hoe voorkomt u, dat kennis weglekt wanneer medewerkers van dergelijke instituten of van ucn hun dienstverband beëindigen en elders een nieuw dienstverband aangaan?

Inhoud van een codeber. mag niet met verwijzing naar jant bericht per telefoon worden gesproken.
4. Dossiers, welke codeber. bevatten, dienen veilig te worden opgeborgen.

Afschriften van codeberichten mogen uitsluitend door de afdeling Verbin- dingen worden vervaardigd.
1. Op een codeber. mag teleg. niet in open taal worden geantwoord, tenzij aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan (zie Richtlijnen).

1. Op een codeber. mag teleg. niet in open taal worden geantwoord, tenzij aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan (zie Richtlijnen).
2. Afschriften van codeberichten mogen uitsluitend door de afdeling Verbindingen worden vervaardigd.
3. Over de inhoud van een codeber. mag niet met verwijzing naar dat bericht per telefoon worden gesproken.
4. Doelers, welke codeber. bevatten, dienen veilig te worden opgeborgen.

VERZONDEN CODEBERICHT

Ref. no.: 8 3 6 6

VERVOLG --- 3

Rubricering: ~~CONFIDENTIEEL~~

- 12. is de 'zaak-kahn' ter sprake gekomen in het overleg van de ministers van buitenlandse zaken in het kader van de Europese politieke samenwerking van 18 juni in Parijs?
- 13. zo ja, welke verklaring is daar van de zijde van de Nederlandse regering afgelegd?
- 14. was deze verklaring aanleiding voor het trekken van conclusies in EG-verband? zo ja, welke?

toelichting:

bij vraag 1: nrc-handelsblad, 16 juni 1979
bij vraag 5: in de in vraag 3 vermelde antwoorden op eerdere vragen van de leden Jansen en Waltmans stellen de bewindslieden, dat zij tegen het eind van de maand oktober 1978 zijn geattendeerd op bedoelde Pakistaanse transacties.

van der Klaauw 24 ++

~~CONFIDENTIEEL~~

E⁹
voor baselie's 20/6

57

~~VERHOOR~~

Pakistan en het UC-procédé.

1. Voor het eerst kwam naar buiten dat Pakistan bezig zou zijn met de opzet van een eigen uraniumverrijkings-procédé, toen daarover in juli en september 1978 in het Britse Parlement vragen werden gesteld door de afgevaardigde F. Allaun

In oktober 1978 is de Nederlandse Regering van bevriende zijde geattendeerd op de pogingen van Pakistaanse zijde om in het buitenland materialen en apparatuur te betrekken vermoedelijk bestemd voor de ontwikkeling van een eigen uraniumverrijkings-procédé.

Deze pogingen, die in een aantal Westerse landen zijn ondernomen, hebben er toen in Nederland onmiddellijk toe geleid, dat aan de Nederlandse producenten van zogenaamde frequentie-omvormers schriftelijk is meegedeeld, dat voor de uitvoer van deze en gelijksoortige apparatuur een vergunning van de Overheid is vereist krachtens het Uitvoerbesluit strategische goederen. Daarbij is toen duidelijk geattendeerd op de Kernenergiewet en het daarop gebaseerde geheimhoudingsbesluit strategische goederen.

2. In een uitzending van Z.D.F.¹⁾ van 28 maart 1979 werd de mededeling gedaan dat Pakistan er in zou zijn geslaagd via de in Nederland werkzaam geweest zijnde Dr. Abdul Quader Khan toegang te krijgen tot de UC-technologie van de Troika-landen. Op grond van deze mededeling is direct het onderzoek gestart naar Khan's activiteiten in Nederland. Daarbij is besloten in eerste instantie de tot zijn normale werkterrein behorende activiteiten te bezien. Tegelijk is ook, in samenwerking met het buitenland getracht inzicht te krijgen in Khan's eventuele illegale activiteiten in ons land en elders respectievelijk in activiteiten van eventuele medestanders van Khan.

3. Over Khan zelf kan ik momenteel het volgende mededelen:

1) Zweites Deutsches Fernseh.

- a. De Pakistani Abdul Q. Khan ging in 1963, na een vooropleiding in Pakistan en in Berlijn (B.R.D.) in Delft metaalkunde studeren. Hij studeerde daar in 1967 af.
Van 1968-1972 studeerde hij in Leuven en promoveerde daar op een metallurgisch onderwerp.
- b. In 1972 ontstond een vacature bij het FDO (Fysisch Dynamisch Onderzoek Laboratorium) te Amsterdam, een onderdeel van VFM-Stork (Verenigde Machine Fabrieken). FDO is betrokken bij bepaalde aspecten van de ontwikkeling van apparatuur op het gebied van het ultracentrifugeprocédé voor Urenco-Nederland. Deze vacature ontstond door het ontslag van een metallurg in dienst van FDO. Er is volgens de huidige stand van het onderzoek geen aanwijzing dat Dr. Khan zou zijn "binnen gelootsd". Het ging om een op normale wijze ontstane vacature. Daar de metallurgewereld klein is, was de heer Khan bij FDO bekend. Gezien Khan's kwaliteiten, de noodzaak de ontstane vacature snel weer op te vullen en de grote mate van integratie van Khan in de Nederlandse samenleving is er door FDO sterk op aangedrongen Khan's aanstelling bij FDO niets in de weg te leggen.
- c. Er is het te doen gebruikelijke veiligheidsonderzoek ingesteld naar Dr. Khan.
Daarbij zijn geen gegevens aan het licht gekomen die Khan's tewerkstelling in relatie tot UC bij FDO in de weg stonden.
De betrokken dienst van mijn Ministerie verleende op grond van de resultaten van dit veiligheids-onderzoek vervolgens toestemming tot inschakeling van Dr. Khan bij metallurgisch onderzoek door FDO voor het UC-gebeuren.
- d. Daar het binnen het verband van de Troika niet gebruikelijk was mededeling te doen over inschakeling van zogenaamde non-nationals bij de sub-contractor van UC, is ook de inschakeling van de Khan bij FDO niet bij onze partners ter goedkeuring voorgelegd. Deze usance is ontstaan als gevolg van de

omstandigheid dat het aantal toeleveranciers aan UC betrekkelijk groot is, terwijl een aantal daarvan niet gevestigd zijn op het grondgebied van de Troika-landen.

- e. De opdrachten van UCN aan FDO waarbij Khan betrokken was gingen over metallurgische specificaties van de centrifuges. Khan's taak was onder meer studie over het verhitten en afkoelen van metalen houders. Het valt aan te nemen dat Khan gelet op zijn voorkennis en op de periode van drie jaar die hij bij FDO heeft gewerkt een behoorlijke kennis heeft kunnen opdoen over de metallurgische aspecten van de centrifuges. Op zich zelf vormt dat maar een beperkt deel van de UC-technologie respectievelijk UC-research. Overigens is het bij verdergaand onderzoek gebleken dat het aannemelijk is dat door zijn metallurgisch werk, Khan ook enig inzicht kan hebben verworven in andere aspecten van de centrifugefabricage.
- f. In een tijdsbestek van twee maanden is Dr. Khan einde 1974 gedurende in totaal 16 mandagen op de kantoren van UCN-Almelo gedetacheerd geweest voor het vertalen van metallurgische specificaties van de G-2 (Duits model-centrifuge).
Met het oog op de vereiste goedkeuring hiervoor had voorafgaande mededeling moeten plaatsvinden zowel aan de betrokken dienst van mijn Ministerie als ook aan de Troika-partners. Dit is door het bedrijf (UCN) achterwege gelaten, overigens ten onrechte, omdat de periode dat Khan in Almelo gedetacheerd is geweest kort was; tevens omdat Khan gedurende zijn verblijf daar beperkt was in zijn bewegingsvrijheid. Hij had alleen toegang tot het kantoorgedeelte van Almelo en niet tot de UC-fabriek of de cascade-hall.
- g. Einde 1975 is Khan binnen FDO overgeplaatst naar een andere afdeling waar hij niet meer met UC-zaken te maken kreeg. Deze overplaatsing geschiedde omdat gesignaleerd was dat Khan inbreuk begon te

maken op het zogenaamde "need to know principle". Enkele maanden na deze overplaatsing nam hij ontslag bij VMF en ging terug naar zijn geboorteland.

h. Na zijn ontslag teruggekeerd in Pakistan kreeg Khan een functie bij de afdeling research and development van het Pakistaanse Ministerie van Financiën voor een driejarig wetenschappelijk project. Khan kreeg tevens te maken met de Special Works Organisation die onder leiding staat van de Pakistan Atomic Energy Commission. Deze organisatie is hoogstwaarschijnlijk belast met de leiding van het pakistaanse UC-programma. Over de exacte bezigheden van Khan binnen de SWO staan geen volledige gegevens ter beschikking.

4. Uit recent verkregen informatie valt af te leiden dat Khan ^{respectievelijk Pakistan} ook op andere wijze kennis van de UC-technologie kan hebben verworven. Het onderzoek, waarvan al sprake was bij de beantwoording van de op 11 april jl. door de heren Jansen en Waltmans gestelde vragen over deze zaak is daarop verder geïntensiveerd.

Samenvatting en conclusies.

- 1) De Nederlandse Regering stelt momenteel een diepgaand onderzoek in naar Khan's activiteiten in Nederland. Daarbij wordt uiteraard zeer nauw voeling gehouden met een aantal landen. De mogelijkheid is immers niet uit te sluiten dat Pakistan op andere wijze in het bezit is gekomen van kennis van het UC-procédé van de Troika-landen.
- 2) Dit onderzoek strekt zich uit over de vraag of Khan helpers kan hebben gehad in ons land of elders. Daarbij zij er op gewezen dat de ontwerpen van het centrifugemodel, dat Pakistan zou toepassen aanwezig zijn in de drie Troika-landen.

- 3) In het kader van dit onderzoek komt ook de vraag aan de orde of en zo ja welke hardware die van belang is voor een UC-project, door Nederlandse bedrijven naar Pakistan is geëxporteerd. In dit verband wijs ik er op dat Pakistan in een groot aantal landen bedoeld materiaal heeft trachten te kopen namelijk in België, de BRD, Nederland, Zwitserland, het Verenigd Koninkrijk en de USA. Inmiddels zijn een aantal stappen gezet om eventuele verdere export vanuit Nederland naar Pakistan tegen te gaan.
- 4) Het einde maart jl. ingestelde onderzoek is nog niet afgerond. De mededelingen die ik nu heb gedaan kunnen gedurende de verdere loop van het onderzoek aanvulling of wijziging behoeven. Dit is te meer nodig omdat alles al zo lang geleden is.

EEK/314/79

20/6/79.

EX
voor fleuair 21/6 [55]
Mondelinge beantwoording vragen van de Kamerleden Jansen en Waltmans over Pakistan.

Vraag:

1. Is het waar, dat een nader diepgaand onderzoek gaande is naar activiteiten van Dr. Abdel Quader Khan in Nederland in verband met de ontvreemding van essentiële gegevens van het ultracentrifuge procédé?
2. Zo ja, op grond van welke nieuwe gegevens hebt U besloten tot dit nadere onderzoek?
3. Wilt U in het licht van deze nieuwe situatie de beantwoording van de schriftelijke vragen van de leden Jansen en Waltmans d.d. 10 april j.l. in heroverweging nemen?

Antwoord 1 t/m 3:

Naar aanleiding van de berichten, dat via Dr. Khan kennis omtrent de centrifugeverrijkingstechnologie naar Pakistan zou zijn toegevloeid, heeft de regering een onderzoek naar diens activiteiten in Nederland doen instellen. Daarbij is vooreerst nagegaan welke werkzaamheden door Dr. Khan als metallurg voor het project werden verricht. Op grond van de voorlopige resultaten van dit onderzoek zijn op 1 mei l.l. de vragen van 10 april l.l. van de g.a. Jansen en Waltmans beantwoord. Het onderzoek was echter met die beantwoording nog niet afgerond, omdat nog een aantal details moeten worden onderzocht. Zolang het onderzoek nog niet is afgerond zou het onjuist zijn de antwoorden van 1 mei l.l. in heroverweging te nemen.

Vraag:

4. Wilt U op korte termijn de Vaste Commissies uit deze Kamer voor kernenergie en voor Buitenlandse Zaken inlichten over de voortgang en resultaten van het nadere onderzoek?

Antwoord:

Gisteren (20 juni) hebben mijn ambtgenoot van Buitenlandse Zaken en ik reeds met de Vaste Commissies van Buitenlandse Zaken en voor kernenergie een gesprek over een en ander gehad.

Vraag:

5. Zijn destijds de vragen, gesteld door het Britse parlaments-

lid Frank Allaun in augustus 1978 over Pakistaanse transacties van materialen en apparatuur welke nodig zijn voor de bouw van een uraniumverrijkingsfabriek te Uwer kennis gekomen en, zo ja, heeft U dat aanleiding gegeven tot enigerlei actie? Zo ja, welke?

Antwoord:

Op de kwestie, waarop de vragen van het Britse parlementslid Allaun betrekking hadden, is de regering, zoals in het antwoord van 11 mei l.l. is medegedeeld, in oktober 1978 geattendeerd. Daarop is dan in dat antwoord vermelde waarschuwing aan Nederlandse bedrijven, die de daarin bedoelde frequentie-omzetters zouden kunnen leveren, uitgegaan.

(Die waarschuwing hield in, dat voor de uitvoer van bedoelde frequentie-omzetters een vergunning krachtens het Uitvoerbesluit Strategische Goederen vereist is.)

Vraag:

6. Is het waar, dat Dr. Abdel Quader Khan zich tijdens werkzaamheden op het fysisch-dynamisch laboratorium te Amsterdam in het bijzonder heeft beziggehouden met het verhitten en afkoelen van metalen houders, die voor het verrijkingsprocédé nodig zijn?
7. Zo ja, wilt U dan duidelijk maken waarom deze activiteiten "slechts een onbetekenend gedeelte van de ultracentrifuge-technologie" vormen?

Antwoord 6 en 7:

Het verhitten en afkoelen van bedoelde metalen houders behoorde tot de metallurgische onderzoekwerkzaamheden waarmee Dr. Khan bij het Fysisch-Dynamisch Onderzoeklaboratorium (FDO) in Amsterdam was belast. Metallurgie als zodanig vormt slechts een onbetekenend gedeelte van de totale UC-technologie.

Het voortgezette onderzoek van de overheid betreft onder meer de vraag of ook andere facetten bij Dr. Khan's werkzaamheden een rol hebben kunnen spelen en of - en zo ja in hoeverre - uit zijn onderzoekwerkzaamheden aanvullende kennis over het project kan zijn verkregen.

Vraag:

8. Is de benoeming en taakopdracht van Dr. Abdel Quader Khan, met de daaraan verbonden kennisuitwisseling, ter goedkeuring voorgelegd aan de Gemengde Commissie?
Zo neen, wilt U dan aangeven bij welk niveau van kenniswisseling goedkeuring vooraf door de Gemengde Commissie vereist is?

Antwoord:

Formeel had voor de inschakeling van Dr. Khan de toestemming van de Gemengde Commissie gevraagd moeten worden. Het is echter gebruikelijk dat zulks bij subcontractors niet geschiedt, omdat het daarbij in het algemeen gaat om beperkte informatie en omdat deze somtijds in het buitenland zijn gevestigd.

Vraag:

9. Vindt er bij andere instellingen en instituten onderzoek plaats ten behoeve van het toepassen en ontwikkelen van de ultracentrifuge-techniek? Zo ja, bij welke?

Antwoord:

Er vindt in opdracht van UCN bij enkele onderzoekinstellingen en industriële ondernemingen deelonderzoeken plaats. Het is niet in het belang van de geheimhouding deze met name te noemen.

Vraag:

10. Welke maatregelen hebt U genomen om te voorkomen, dat ongewenste kennisuitwisseling middels deze instellingen en instituten plaats kan vinden?

11. Hoe voorkomt U, dat kennis weglekt wanneer medewerkers van dergelijke instituten of van UCN hun dienstverband beëindigen en elders een nieuw dienstverband aangaan?

Antwoord 10 en 11:

Voor de beveiliging van gerubriceerde UC-gegevens is door het Ministerie van Economische Zaken in 1972 het "Algemeen beveiligingsvoorschrift voor ultracentrifuge-opdrachten" uitgevaardigd. Dit voorschrift geldt ook voor die instellingen en ondernemingen die voor de uitvoering van hun werkzaamheden over gerubriceerde UC-kennis moeten beschikken. Dit voorschrift bevat onder meer een bepaling dat bij beëindiging van het dienstverband van een medewerker deze wordt gewezen op de (volgens het Wetboek van Strafrecht (art. 98) en het Geheimhoudingsbesluit Kernenergiewet) van kracht blijvende verplichtingen ten aanzien van de geheimhouding.

Vraag:

12. Is de "zaak-Khan" ter sprake gekomen in het overleg van Ministers van Buitenlandse Zaken in het kader van de Europese Politieke Samenwerking van 18 juni in Parijs?
13. Zo ja, welke verklaring is daar van de zijde van de Nederlandse regering afgelegd?
14. Was deze verklaring aanleiding voor het trekken van conclusies in EG-verband? Zo ja, welke?

Antwoord 12 t/m 14:

In het overleg met de betrokken Vaste Commissies gisteren heeft mijn collega van Buitenlandse Zaken reeds medegedeeld dat de kwestie van "Khan" niet in het bedoelde overleg in Parijs ter sprake is gekomen.

MEMORANDUM

Van DRW

Datum: 22 juni 1979

Aan DIO

No.: 99/79

Onderwerp: Gesprek Australische Ambassadeur, 22 juni 1979

De Australische Ambassadeur belde mij zojuist op om te vragen of Nederland op de U bekende conferentie te Wenen vertegenwoordigd zal zijn.

Ik heb deze vraag bevestigend beantwoord. Van Australische zijde zal aanwezig zijn de Heer Roy Fernandez van het Australische Ministerie van Buitenlandse Zaken.

Op de vraag of de Kamer over deze conferentie was ingelicht heb ik geantwoord dat van Nederlandse zijde getracht wordt publiciteit m.b.t. deze conferentie zoveel mogelijk te voorkomen.

*Russische van
De Country (Road truck)
mede fleten plus mijn
naam.*

5

22/13

MINUUT TELEXBERICHT

Ministerie van: BZ
Redakteur: Bryns Datum: 25-6 Par.: 101

Vastgesteld: 12/6 dat: 18/6

Visie na verzending:

- Medeparaaf en datum:
1. DRW/AT (telakk)
  2. DIO/PI 5
  3. DOA/ZA tel. ant.

Informatiekopie aan:
(voor posten aangeven seinen dan wel per koerier, dan wel - bij voorkeur - uiterste datum van ontvangst)

Bestemd voor: (aangeven seinen dan wel per koerier, dan wel - bij voorkeur - uiterste datum van ontvangst)

geen bep.ontw.
Def.
EZ
PV IAEA
New Delhi

Islamabad

Departementsonderdeel: DIO

INGESCHREVEN
Datum: 25-6-83

Onderwerp: Kamerdebat over kwestie UC-pakistan Kenmerk: DIO/OV-583 294

Aanvulling/Wijzigingen:

Na het vertrouwelijk overleg met de Vaste Kamercommissies voor BuZa, EZ en Kernenergie op 20 dezer heeft Minister van Aardenne tijdens het vragen-uurtje op 21 dezer in de plenaire Kamerzitting mondeling een aantal vragen van Kamerleden Jansen en Waltmans over de kwestie UC-Pakistan beantwoord. Onderstaand volgen de vragen en de concept-antwoorden daarop. Min. van Aardenne heeft zich bij de mondelinge beantwoordingen in grote lijnen aan deze concepten gehouden. Indien U hierover zou worden aangesproken kunt U zeggen, bij gebrek aan de notulen van het Kamerdebat, dat de Regering bij monde van Min.EZ ongeveer langs onderstaande lijnen heeft gesproken.

quote
unquote

(4 pagina's)
↖

Van der Klaauw

geen bijlage

590.295

Paraaf typiste:
242/4
1225

Mede-afdoening van agenda no.:

Rappel: *J.O.*

leles verr. 26/6

1000/1000000 2/3

Mondelinge beantwoording vragen van de Kamerleden Jansen en Waltmans over Pakistan.

zuite

Vraag:

1. Is het waar, dat een nader diepgaand onderzoek gaande is naar activiteiten van Dr. Abdel Quader Khan in Nederland in verband met de ontvreemding van essentiële gegevens van het ultracentrifuge procédé?
2. Zo ja, op grond van welke nieuwe gegevens hebt U besloten tot dit nadere onderzoek?
3. Wilt U in het licht van deze nieuwe situatie de beantwoording van de schriftelijke vragen van de leden Jansen en Waltmans d.d. 10 april j.l. in heroverweging nemen?

Antwoord 1 t/m 3:

Naar aanleiding van de berichten, dat via Dr. Khan kennis omtrent de centrifugeverrijkingstechnologie naar Pakistan zou zijn toegevloeid, heeft de regering een onderzoek naar diens activiteiten in Nederland doen instellen. Daarbij is vooreerst nagegaan welke werkzaamheden door Dr. Khan als metallurg voor het project werden verricht. Op grond van de voorlopige resultaten van dit onderzoek zijn op 1 mei 1.1. de vragen van 10 april 1.1. van de g.a. Jansen en Waltmans beantwoord. Het onderzoek was echter met die beantwoording nog niet afgerond, omdat nog een aantal details moeten worden onderzocht. Zolang het onderzoek nog niet is afgerond zou het onjuist zijn de antwoorden van 1 mei 1.1. in heroverweging te nemen.

Vraag:

4. Wilt U op korte termijn de Vaste Commissies uit deze Kamer voor kernenergie en voor Buitenlandse Zaken inlichten over de voortgang en resultaten van het nadere onderzoek?

Antwoord:

Gisteren (20 juni) hebben mijn ambtgenoot van Buitenlandse Zaken en ik reeds met de Vaste Commissies van Buitenlandse Zaken en voor kernenergie een gesprek over een en ander gehad.

Vraag:

5. Zijn destijds de vragen, gesteld door het Britse parlaments

lid Frank Allaun in augustus 1978 over Pakistaanse transacties van materialen en apparatuur welke nodig zijn voor de bouw van een uraniumverrijkingsfabriek te Uwer kennis gekomen en, zo ja, heeft U dat aanleiding gegeven tot enigerlei actie? Zo ja, welke?

Antwoord:

Op de kwestie, waarop de vragen van het Britse parlamentslid Allaun betrekking hadden, is de regering, zoals in het antwoord van 11 mei l.l. is medegedeeld, in oktober 1978 geattendeerd. Daarop is dan in dat antwoord vermelde waarschuwing aan Nederlandse bedrijven, die de daarin bedoelde frequentie-omzeters zouden kunnen leveren, uitgegaan.

(Die waarschuwing hield in, dat voor de uitvoer van bedoelde frequentie-omzeters een vergunning krachtens het Uitvoerbepsluit Strategische Goederen vereist is.)

Vraag:

6. Is het waar, dat Dr. Abdel Quader Khan zich tijdens werkzaamheden op het fysisch-dynamisch laboratorium te Amsterdam in het bijzonder heeft beziggehouden met het verhitten en afkoelen van metalen houders, die voor het verrijgingsproces nodig zijn?
7. Zo ja, wilt U dan duidelijk maken waarom deze activiteiten "slechts een onbetekenend gedeelte van de ultracentrifuge-technologie" vormen?

Antwoord 6 en 7:

Het verhitten en afkoelen van bedoelde metalen houders behoorde tot de metallurgische onderzoekwerkzaamheden waarmede Dr. Khan bij het Fysisch-Dynamisch Onderzoeklaboratorium (FDO) in Amsterdam was belast. Metallurgie als zodanig vormt slechts een onbetekenend gedeelte van de totale UC-technologie.

Het voortgezette onderzoek van de overheid betreft onder meer de vraag of ook andere facetten bij Dr. Khan's werkzaamheden een rol hebben kunnen spelen en of - en zo ja in hoeverre - uit zijn onderzoekwerkzaamheden aanvullende kennis over het project kan zijn verkregen.

Vraag:

8. Is de benoeming en taakopdracht van Dr. Abdel Quader Khan, met de daaraan verbonden kennisuitwisseling, ter goedkeuring voorgelegd aan de Gemengde Commissie?
Zo neen, wilt U dan aangeven bij welk niveau van kenniswisseling goedkeuring vooraf door de Gemengde Commissie vereist is?

Antwoord:

Formeel had voor de inschakeling van Dr. Khan de toestemming van de Gemengde Commissie gevraagd moeten worden. Het is echter gebruikelijk dat zulks bij subcontractors niet geschiedt, omdat het daarbij in het algemeen gaat om beperkte informatie en omdat deze somtijds in het buitenland zijn gevestigd.

Vraag:

9. Vindt er bij andere instellingen en instituten onderzoek plaats ten behoeve van het toepassen en ontwikkelen van de ultracentrifugetechniek? Zo ja, bij welke?

Antwoord:

Er vindt in opdracht van UCN bij enkele onderzoekinstellingen en industriële ondernemingen deelonderzoekingen plaats. Het is niet in het belang van de geheimhouding deze met name te noemen.

Vraag:

10. Welke maatregelen hebt U genomen om te voorkomen, dat ongewenste kennisuitwisseling middels deze instellingen en instituten plaats kan vinden?

11. Hoe voorkomt U, dat kennis weglekt wanneer medewerkers van dergelijke instituten of van UCN hun dienstverband beëindigen en elders een nieuw dienstverband aangaan?

Antwoord 10 en 11:

Voor de beveiliging van gerubriceerde UC-gegevens is door het Ministerie van Economische Zaken in 1972 het "Algemeen beveiligingsvoorschrift voor ultracentrifuge-opdrachten" uitgevaardigd. Dit voorschrift geldt ook voor die instellingen en ondernemingen die voor de uitvoering van hun werkzaamheden over gerubriceerde UC-kennis moeten beschikken. Dit voorschrift bevat onder meer een bepaling dat bij beëindiging van het dienstverband van een medewerker deze wordt gewezen op de (volgens het Wetboek van Strafrecht (art. 98) en het Geheimhoudingsbesluit Kernenergiewet) van kracht blijvende verplichtingen ten aanzien van de geheimhouding.

~~unquote~~

Vraag:

12. Is de "zaak-Khan" ter sprake gekomen in het overleg van Ministers van Buitenlandse Zaken in het kader van de Europese Politieke Samenwerking van 18 juni in Parijs?
13. Zo ja, welke verklaring is daar van de zijde van de Nederlandse regering afgelegd?
14. Was deze verklaring aanleiding voor het trekken van conclusies in EG-verband? Zo ja, welke?

Antwoord 12 t/m 14:

In het overleg met de betrokken Vaste Commissies gisteren heeft mijn collega van Buitenlandse Zaken reeds medegedeeld dat de kwestie van "Khan" niet in het bedoelde overleg in Parijs ter sprake is gekomen.

unquote

MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN

AFDELING VERBINDINGEN - 'S-GRAVENHAGE - LANGE HOUTSTRAAT 28

TELEX NUMMER 31326

TELEFOONNUMMERS 462494, 614941-2530

VERZONDEN TELEXBERICHT

590295

Kopie:

m r t s dgpz ap dges die des drw
dgis,-/sa plan amad dpn dio,-/afdn/ec
deu,-/me/oe/we doa,-/za dwh,-/no
jura dav vdo aod
info pk: pv iaee wenen new delhi
bonn parijs amb londen pv geneve
brussel pv navo pv new york
washington

Dir. dio/ov	Viele
Ag. no.	
Dossier	

den haag 27 jun 79

nr: 021

afkomstig van : min van b z
bestemd voor : islamabad

ter informatie aan : e z

onderwerp : kamerdebat over kwestie uc-pakistan

na het vertrouwelijk overleg met de vaste kamercommissies voor buza, ez en kernenergie op 20 dezer heeft minister van aardenne tijdens het vragenuurtje op 21 dezer in de plenaire kamerzitting mondeling een aantal vragen van kamerleden jansen en waltmans over de kwestie uc-pakistan beantwoord. onderstaand volgen de vragen en de concept-antwoorden daarop. min. vanaardenne heeft zich bij mondelinge beantwoordingen in grote lijnen aan deze concepten gehouden. indien u hierover zou worden aangesproken kunt u zeggen, bij gebrek aan de notulen van het kamerdebat, dat de regering bij monde van min. ez ongeveer langs onderstaande lijnen heeft gesproken.

quote

vraag:

1. is het waar, dat een nader diepgaand onderzoek gaande is naar activiteiten van dr. abdel quader khan in nederland in verband met de ontvreemding van esentiele gegevens van het ultracentrifuge procede?
2. zo ja. op grond van welke nieuwe gegevens hebt u besloten tot dit nadere onderzoek?
3. wilt u in het licht van deze nieuwe situatie de beantwoording van de schriftelijke vragen van de leden jansen en waltmans dd. 10 april j.l. in heroverweging nemen?

antwoord 1 t/m 3:

naar aanleiding van de berichtend, dat via dr. khan kennis omtrent de centrifugeverrijkingstechnologie naar pakistan zou zijn toegevoeld, heeft de regering een onderzoek naar diens activiteiten nederland doen instellen. daarbij is voorgeerst nagegaan welke werkzaamheden door dr. khan als metalurg voor het project welke verricht. op grond van de voorlopige resultaten van dit onderzoek

Z1190

zijn op 1 mei 1979 de vragen van 10 april 1979 van de g a

jansen en waltmans beantwoord. het onderzoek was echter met die beantwoording nog niet afgerond, omdat nog een aantal details moeten worden onderzocht. zolang het onderzoek nog niet is afgerond zou het onhuist zijn de antwoorden van 1 mei l.l. in heroverweging te nemen.

vraag:

4. wilt u op korte termijn de vaste commissies uit deze kamer voor kernenergie en voor buitenlandse zaken inlichten over de voortgang en resultaten van het nadere onderzoek?

antwoord:

gisteren (20 juni) hebben mijn ambtgenoot van buitenlandse zaken en ik ronds met de vaste commissies van buitenlandse zaken en voor kernenergie een gesprek over een en ander gehad.

vraag:

5. zijn destijds de vragen, gesteld door het britse parlamentslid frank allan in augustus 1978 over pakistaanse transacties van materialen en apparatuur welke nodig zijn voor de bouw van een uraniumverrijkingsfabriek te uwer kennis gekomen en, zo ja, heeft u dat aanleiding gegeven tot enigerlei actie? zo ja, welke?

antwoord:

op de kwestie, waarop de vragen van het britse parlamentslid allan betrekking hadden, is de regering, zoals in het antwoord van 11 mei l.l. is medegedeeld, in oktober 1978 geattendeerd. daarop is dan in dat antwoord vermelde waarschuwing aannederlandse bedrijven, die de daarin bedoelde frequentie-omzeters zouden kunnen leveren, uitgegaan. (die waarschuwing hield in, dat voor de uitvoer van bedoelde frequentie-omzeters een vergunning krachtens het uitvoerbesluit strategische goederen vereist is.).

vraag:

6. is het waar, dat dr. abdel quader khan zich tijdens werkzaamheden op het fysisch-dynamisch laboratorium te amsterdam in het bijzonder heeft beziggehouden met het verhitten en afkoelen van metalen houders, die voor het verrijkingsprocede nodig zijn?

7. zo ja, wilt u dan duidelijkmaken waarom deze activiteiten "slechts een onbetekenend gedeelte van de ultracentrifuge technologie" vormen?

antwoord 6 en 7:

het verhitten en afkoelen van bedoelde metalen houders behoorde tot de metallurgische onderzoekwerkzaamheden waarmee dr. khan bij het fysisch-dynamisch onderzoeklaboratorium (fdo) in amsterdam was belast. metallurgie als zodanis vormt slechts een onbetekenend gedeelte van de totale uc-technologie.

het voortgezette onderzoek van de overheid betreft onder meer de vraag of ook andere facetten bij dr. khan's werkzaamheden een rol hebben kunnen spelen en of - en zo ja in hoeverre - uit zijn onderzoekwerkzaamheden aanvullende kennis over het project kan zijn verkregen.

vraag:

8. is de benoeming en taakopdracht van dr. abdel quader khan,

blad 3 nr. 590295

met de daaraan verbonden kennisuitwisseling, ter goedkeuring voor-
gelegd aan de gemengde commissie?

zo neen, wilt u dan aangeven bijwelke niveau van kenniswisseling
goedkeuring vooraf door de gemengde commissie vereist is?

antwoord:

formeel had voor de inschakeling van dr. khande toestemming van
de gemengde commissie gevraagd moeten worden, het is echter
gebruikelijk dat zulks bijsubcontractors niet geschiedt, omdat
het daarbij in het algemeengaat om beperkte informatie en omdat
deze somtijds in het buitenland zijn gevestigd.

vraag:

9. vindt er bij andere instellingen en instituten onderzoek plaats
ten behoeve van het toepassen en ontwikkelen van de ultracentrifuge-
techniek? zo ja, bij welke?

antwoord:

er vindt in opdracht van ucn bij enkele onderzoekinstellingen en
industriële ondernemingen deelonderzoekingen plaats, het is niet
in het belang van de geheimhouding deze met name te noemen.

vraag:

10. welke maatregelen hebt u genomen om te voorkomen, dat
ongewenste kennisuitwisseling middels deze instellingen en insi-
tuten plaats kan vinden?

11. hoe voorkomt u, dat kennis weglekt wanneer medewerkers van der-
gelijke instituten of van ucn hun dienstverband beëindigen en elders ee
eennieuwe dienstverband aangaan?

antwoord 10 en 11

voor de beveiliging van gerubriceerde uc-gegevens is door het min-
isterie van economische zaken in 1972 het "algemeen beveiligings-
voorschrift voor ultracentrifuge-opdrachte" uitgevaardigd.
dit voorschrift geldt ook voor die instellingen en ondernemingen
die voor de uitvoering van hun werkzaamheden over gerubriceerde
uc-kennis moeten beschikken. dit voorschrift bevat onder meer
een bepaling dat bij beëindiging van het dienstverband van een
medewerker deze wordt gewezen op de (volgens het wetboek van straf-
recht (art. 98) en het geheimhoudingsbesluit kernenergie wet)
van kracht blijvende verplichtingen ten aanzien van de geheim-
houding.

vraag:

12. is de "zaak-khan" ter sprake gekomen in het overleg van
ministers van buitenlandse zaken in het kader van de Europese
politieke samenwerking van 18 juni in Parijs?

13. zo ja, welke verklaring is daar van de zijde van de Nederlandse
regering afgelegd?

14. was deze verklaring aanleiding voor het trekken van conclusies
in eg-verband? zo ja, welke?

antwoord 12 t/m 14:

in het overleg met de betrokken vaste commissies gisteren heeft
mijn collega van buitenlandse zaken reeds medegedeeld dat de
kwestie van "khan" niet in het bedoelde overleg in Parijs ter
sprake is gekomen.

unquote

van den kladu 590295

63

Van: Chef DIO

Datum: 26 juni 1979

Aan: Chef AVB

~~SECRET~~

Onderwerp: Pakistan nucleair

Zoals U bekend zal zijn wordt door de Regering een diepgaand onderzoek ingesteld naar vermeende nucleaire spionage-activiteiten in ons land van de Pakistani A.Q. Khan, alsmede naar (mogelijke) leveranties door Nederlandse bedrijven van goederen welke gebruikt kunnen worden bij de bouw van een verrijningsinstallatie in Pakistan.

In verband met dit onderzoek heeft S een beslissing genomen ten aanzien van de verspreiding van stukken welke met de Pakistaanse zaak en het onderzoek verband houden. Deze beslissing luidt dat uitsluitend, afgezien uiteraard van M, S en de drie DG's, de onder volgende personen voor wat BZ betreft in het bezit mogen komen, c.q. blijven van documenten, brieven en telegrammen welke rechtstreeks met het bovengenoemde onderzoek te maken hebben:

Chef DIO Persoonlijk, Chef DRW Persoonlijk,
Chef DOA Persoonlijk, DIO/PI Persoonlijk,
Hoofd DRW/AT Persoonlijk en
Drs Verbeek (OV) Persoonlijk.

Ik moge verzoeken in overeenstemming met het voren gaande alle geheime telegrammen welke op de problematiek Pakistan nucleair betrekking hebben uitsluitend aan bovenstaande instanties ten departemente te distribueren. Daarbij geldt dat de copieën van deze telegrammen welke bestemd zijn voor DIO/PI Persoonlijk en Drs Verbeek Persoonlijk/rechtstreeks bij mijn secretaresse, Mej. Van Beest, of bij haar afwezigheid vanaf 16 augustus a.s. haar plaatsvervangster Mej. Martens, worden aangereikt.

alsmede voor
mijzelf

5